

Ministerul Finanțelor

RAPORT

**privind situația în domeniul
datoriei sectorului public,
garanțiilor de stat
și recreditării de stat
pe anul 2023**

Chișinău 2024

CUPRINS

CUPRINS	2
Lista abrevierilor.....	3
Sumar executiv	4
Evoluția indiciilor macroeconomici	5
Implementarea Programului „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2023-2025)” ..	7
Datoria sectorului public	12
Datoria de stat.....	14
<i>Datoria de stat externă</i>	18
<i>Datoria de stat internă</i>	23
Garanțiile de stat.....	27
Creanțele interne.....	28
Riscurile asociate datoriei de stat la situația din 31 decembrie 2023	29
Recreditarea de stat.....	35
Anexă.....	44

Lista abrevierilor

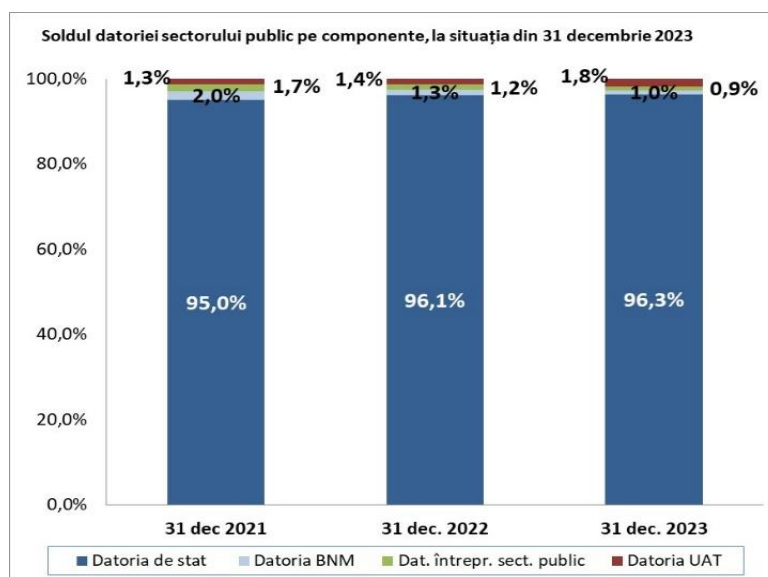
AID	Asociația Internațională de Dezvoltare
AFD	Agenția Franceză pentru Dezvoltare
ATM	Perioada medie de maturitate
ATR	Perioada medie de refixare
BDCE	Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei
BEI	Banca Europeană de Investiții
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BIRD	Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BNM	Banca Națională a Moldovei
CNY	Yuan Renminbi chinezesc
DGDSPAE	Direcția generală datorie sectorului public și asistentă externă
OGP AE	Oficiului de Gestionare a Programelor de Asistență Externă
DMFAS	Sistem de Management al Datoriei și Analiză Financiară
DST (SDR)	Drepturi Speciale de Tragere
FIDA	Fondul Internațional pentru Dezvoltare Agricolă
FMI	Fondul Monetar Internațional
GBP	Lira sterlină
IPC	Indicii prețurilor de consum
IP CTIF	Instituția Publică Centrul de Tehnologii Informaționale în Finanțe
JICA	Agenția Japoneză pentru Cooperare Internațională
JPY	Yen japonez
MF	Ministerul Finanțelor
ODA	Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului
PIB	Produs Intern Brut
UAT	Unitate administrativ-teritorială
UE	Uniunea Europeană
UNCTAD	Conferința Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare
VBS	Veniturile totale ale bugetului de stat
VMS	Valori mobiliare de stat

Notă: În cadrul documentului dat, totalurile pot devia nesemnificativ de la suma componentelor, urmare a rotunjirii.

Sumar executiv

Drept urmare a analizei privind evoluția datoriei sectorului public, se atestă o creștere a soldului acesteia cu 9,6% la situația din 31 decembrie 2023 comparativ cu sfârșitul anului 2022, constituind 107 931,3 mil. lei sau 35,9% din PIB-ul înregistrat la finele anului 2023.

Majorarea soldului datoriei sectorului public la situația din 31 decembrie 2023 în comparație cu sfârșitul anului 2022 este condiționată în special de majorarea soldului datoriei de stat la valoarea nominală cu 9 343,1 mil. lei și soldul datoriei directe a UAT cu 558,8 mil. lei. Totodată, soldul datoriei BNM s-a diminuat cu 190,7 mil. lei și soldul datoriei directe a întreprinderilor din sectorul public cu 260,8 mil. lei.

La situația din 31 decembrie 2023, soldul datoriei de stat a constituit 104 003,1 mil. lei¹, dintre care datoria de stat internă – 38,1%, iar datoria de stat externă – 61,9% din total. Majorarea soldului datoriei de stat cu 9 343,1 mil. lei comparativ cu valorile de la sfârșitul anului precedent a fost influențată de finanțarea netă pozitivă atât internă cât și externă. Cu toate acestea, soldul datoriei de stat înregistrat la situația din 31 decembrie 2023 se situează sub plafonul 114 554,2 mil. lei – valoarea precizată a soldului datoriei de stat conform Legii bugetului de stat pentru anul 2023.

La situația din 31 decembrie 2023, soldul garanțiilor de stat (acordate în totalitate în cadrul Programului de stat “Prima casă”) a constituit 1 682,5 mil. lei sau 0,6% din PIB-ul pentru anul 2023.

În perioada de referință au fost recreditate mijloace financiare în valoare totală de 7 141,8 mil. lei și rambursate 8 348,4 mil. lei. La situația din 31 decembrie 2023, soldul datoriilor beneficiarilor recreditați a constituit 10 291,7 mil. lei, dintre care 159,2 mil. lei cu termen expirat.

¹ Începând cu 31.05.2020 soldul datoriei de stat interne se prezintă la valoarea nominală, în conformitate cu prevederile HG nr. 234/2020 "Pentru modificarea Hotărârii Guvernului nr. 1136/2007 cu privire la unele măsuri de executare a Legii nr.419/2006 cu privire la datoria sectorului public, garanțiile de stat și recreditarea de stat".

Evoluția indicatorilor macroeconomici

Conform datelor preliminare, PIB-ul estimat pentru anul 2023 a constituit 300 421,3 mil. lei, în creștere în termeni reali, cu 0,7% față de anul precedent.²

Dinamica procesului inflaționist³

Pe parcursul anului 2023, rata anuală a inflației a continuat tendința descendentă de la finele anului 2022, iar în ultimul trimestru a intrat în intervalul de variație al țintei inflației de 5,0 la sută. Astfel, rata anuală a inflației a ajuns până la 4,2% în luna decembrie 2023.

Totodată, rata medie anuală a inflației în anul 2023 a constituit 13,4%. În ultima perioada s-au conturat premise pentru temperarea presiunilor asupra prețurilor unor subcomponente și pe lângă acest fapt, cererea internă va continua să exercite un impact dezinflaționist, care va fi atenuat de ajustarea tarifelor la unele servicii și de majorarea accizelor la unele bunuri din cadrul IPC. Deși ritmurile inflaționiste au coborât spre nivelurile țintite de autoritățile monetare, modalitatea de ajustare a tarifelor, precum și situația tensionată în regiune și riscurile escaladării acesteia mențin un grad ridicat de incertitudine privind prognoza inflației.

Activitatea de comerț exterior⁴

Exporturile de mărfuri realizate pe parcursul anului 2023 s-au cifrat la 4 048,6 mil. dolari SUA, valoare mai mică cu 6,5%, comparativ cu cea înregistrată în anul 2022.

Importurile de mărfuri au totalizat 8 673,7 mil. dolari SUA, nivel inferior celui realizat în anul 2022 cu 5,9%.

Balanța comercială s-a soldat cu un deficit de 4 625,1 mil. dolari SUA, sau cu 261,8 mil. dolari SUA, cu 5,4% mai puțin comparativ cu cel înregistrat în anul 2022.

Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi în anul 2023 a fost de 46,7%, în scădere cu 0,3 p.p. comparativ cu anul 2022.

Politica ratelor

Pe parcursul ultimului trimestru al anului 2023 au avut loc două ședințe ale Comitetului executiv al BMN cu privire la deciziile de politică monetară. Urmare evaluării balanței riscurilor interne și externe și a perspectivelor inflației pe termen scurt și mediu, Comitetul executiv al BNM, la ședința din 7 noiembrie 2023, a hotărât micșorarea ratei de bază aplicate la principalele operațiuni de politică monetară cu 1,25 puncte procentuale, până la 4,75 la sută anual, iar ulterior, la ședința din 14 decembrie 2023 a menținut acest nivel. Deciziile au fost adoptate din perspectiva propagării în continuare a măsurilor de relaxare a politicii monetare din

²Sursa: Comunicat privind Prognoza preliminară a principalilor indicatori macroeconomici din 20 martie 2024, Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării.

³Sursa: Comunicat privind Evoluția prețurilor de consum, Biroul Național de Statistică. Sursa: Biroul Național de Statistică.

⁴Sursa: Comunicat privind Comerțul internațional cu mărfuri, Biroul Național de Statistică.

ultima perioadă și urmăresc ancorarea anticipărilor inflaționiste, având drept scop menținerea, pe termen mediu, a inflației în limita intervalului de variație al țintei.⁵

În același timp, ratele de dobândă pe piețele internaționale (Euribor pe 6 luni și TORF pe 6 luni) au avut o tendință oscilantă. Valoarea medie pentru trimestrul IV al anului 2023 a ratei Euribor pe 6 luni a constituit 4,041%⁶, fiind cu 75,7 la sută mai mare decât valoarea medie din trimestrul IV al anului 2022. Valoarea medie a ratei TORF 6 luni pentru trimestrul IV al anului 2023 a înregistrat 0,0163847%⁷ fiind de două ori mai mare decât valoarea medie din trimestrul IV al anului 2022. Aceste rate de referință sunt cel mai des utilizate la deservirea împrumuturilor de stat externe acordate Republicii Moldova, purtătoare de rată flotantă a dobânzii.

Piața valutară (ratele de schimb)

Cursul de schimb oficial al monedei naționale înregistrat la sfârșitul anului 2023 a marcat o apreciere de 9,1 la sută față de dolarul SUA și 5,0 la sută față de euro, comparativ cu finele anului 2022. Dinamica cursului oficial al leului moldovenesc față de euro a fost influențată inclusiv de evoluțiile monedei unice europene față de dolarul SUA pe piețele internaționale.⁸

Indicatorii bugetului de stat

La situația din 31 decembrie 2023, veniturile bugetului de stat au însumat 64 603,6 mil. lei, respectiv, cu excepția granturilor, constituind 59 466,6 mil. lei, majorându-se cu 8,2 la sută comparativ cu perioada similară a anului 2022. Cheltuielile și active nefinanciare ale bugetului de stat, s-au majorat cu 17,7 la sută comparativ cu perioada similară a anului precedent, constituind 80 727,1 mil. lei. Soldul bugetului de stat a înregistrat un deficit de 16 123,5 mil. lei, ceea ce constituie 88,0 la sută din valoarea aprobată pentru anul 2023.

⁵ Sursa: Comunicate privind deciziile de politică monetară, Banca Națională a Moldovei.

⁶ Sursa: Bloomberg.

⁷ Sursa: Bloomberg.

⁸ Sursa: Comunicate privind Raportul asupra inflației, Banca Națională a Moldovei.

Implementarea Programului „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2023-2025)”

Pe parcursul anului 2023, politica în domeniul datoriei de stat a fost orientată spre atingerea obiectivului fundamental în procesul de administrare a datoriei de stat, stabilit în Program, și anume asigurarea necesităților de finanțare ale soldului (deficitului) bugetului de stat la nivel acceptabil de cheltuieli pe termen mediu și lung, în condițiile limitării riscurilor implicate.

De asemenea, pe parcursul anului 2023 s-a urmărit realizarea obiectivelor specifice de gestionare a datoriei de stat stabilite în vederea atingerii obiectivului fundamental, și anume:

- a) menținerea și dezvoltarea pieței interne a VMS;
- b) contractarea împrumuturilor de stat externe ținând cont de raportul cost-risc;
- c) gestionarea riscurilor asociate datoriei de stat.

În scopul realizării obiectivelor propuse, Ministerul Finanțelor a întreprins următoarele acțiuni:

1) Au fost evaluate și gestionate lunar/trimestrial riscurile aferente portofoliului datoriei de stat (riscul de refinanțare, riscul valutar, riscul ratei de dobândă), fiind monitorizați parametri de risc asociați datoriei de stat stabiliți în Program, care, potrivit situației din 31 decembrie 2023, au înregistrat următoarele valori:

- ponderea datoriei de stat interne (% din total) – 38,1;
- ponderea datoriei de stat într-o anumită valută străină (% din total) – 38,5;
- ponderea datoriei de stat scadentă în decurs de un an (% din total) – 30,0;
- ATM pentru total datoria de stat (ani)⁹ – 6,6;
- VMS emise pe piața primară scadente în decurs de un an (% din total) – 91,9;
- ponderea datoriei de stat cu rata dobânzii variabilă (% din total)¹⁰ – 50,8.

Pe parcursul anului 2023, urmare a multiplelor crize suprapuse din ultima perioadă și a incertitudinilor legate de situația din regiune, cererea investitorilor s-a axat preponderant pentru VMS pe termen scurt. Ca rezultat, la situația din 31 decembrie 2023 s-au înregistrat devieri minore de la limitele anuale stabilite în cadrul Programului „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2023-2025)” la următorii indicatori: ponderea datoriei de stat scadentă în decurs de un an, ATM pentru total datoria de stat, VMS emise pe piața primară scadente în decurs de un an, ponderea datoriei de stat cu rata dobânzii variabilă.

2) A fost monitorizat indicatorul de sustenabilitate al datoriei de stat și publicat în rapoartele trimestriale privind situația în domeniul datoriei sectorului public, garanțiilor de stat și recreditării de stat. Astfel, la situația din 31 decembrie 2023, ponderea serviciului datoriei de stat în raport cu veniturile bugetului de stat (cu excepția granturilor) se încadrează în limite sustenabile, constituind 8,9%, sub plafonul de 10,0% stabilit în Program, respectiv momentan nu produce riscuri adiționale asupra stabilității macroeconomice a țării.

⁹ Nu include instrumentul de alocare DST, întrucât acesta nu prevede rambursarea sumei principale și nu va fi refinanțat.

¹⁰ Datoria de stat internă cu maturitatea de până la un an și purtătoare de rată a dobânzii fixă se atribuie la categoria datoriei cu rata dobânzii variabilă.

3) Pentru reducerea riscurilor asociate portofoliului datoriei de stat și evitarea presiunilor sezoniere în asigurarea surselor de finanțare a deficitului bugetar și ținând cont de raportul cost-risc, Ministerul Finanțelor a contractat împrumuturi externe în condiții de cost avantajoase și totodată a menținut o politică de emisiuni VMS predictibile și flexibile, adaptate la cerințele mediului investițional și pe fondul evoluției condițiilor de pe piața internă.

4) Întru diversificarea bazei investiționale a fost extins canalul de tranzacționare a VMS pe piața secundară – Bursa de Valori a Moldovei. Astfel, la 30 mai 2023 au fost admise spre tranzacționare Obligațiunile de stat cu dobândă fixă pe termen de 2, 3, 5 și 7 ani. Totodată, întru extinderea maturității portofoliului datoriei de stat interne la 27 septembrie 2023 au fost plasate cu succes Obligațiunile de stat cu dobândă fixă pe termen de 10 ani.

5) Pentru a realiza un profil mai uniform al răscumpărării VMS, pe parcursul anului 2023 Ministerul Finanțelor, în procesul emisiunii a VMS pe piața primară, a ținut cont de necesitățile de refinanțare a datoriei de stat interne.

6) Cel puțin o dată în trimestru au fost organizate ședințe cu dealerii primari, în cadrul cărora au fost discutate inclusiv perspectivele dezvoltării pieței VMS. Pe parcursul perioadei de referință, a avut loc un training cu tematica „New debt management instruments” oraganizat de echipa Proiectului de asistență tehnică „Project Preparation Facility – PPF”, în cadrul căruia au participat colaboratori a Ministerului Finanțe, Băncii Naționale a Moldovei și dealerii primari. Obiectivul principal al acestui eveniment fiind familiarizarea participanților cu modelul Nelson-Siegel-Svensson (NSS), prin intermediul căruia este posibilă efectuarea curbei curente a randamentului. Totodată, la această ședință a fost explicată oportunitatea includerii a trei instrumente noi pe piața primară: Re-opening, Buy Back și Switch.

7) În vederea promovării VMS pe piața internă a fost organizată o ședință cu membrii asociației ” American Chamber of Commerce in Moldova”, ” Asociația Investitorilor din România”, ” Camera de Comerț Italiană din Moldova”, ” Asociația Businessului European (EBA)” și ” Foreign Investors Association (FIA)”, în cadrul căreia s-a discutat despre politica de emiterie a VMS, cât și despre extinderea cercului de investitori în VMS, diversificarea canalelor de vânzare a VMS și extinderea maturității portofoliului datoriei de stat interne.

8) Întru diversificarea canalelor de vânzare a VMS odată cu implementarea platformei de tranzacționare în mod direct a VMS către persoanele fizice, de către Proiectul USAID „Transparența sectorului financiar în Moldova” (FSTA) a fost semnat contractul cu compania responsabilă de proiectare și elaborare a Sistemului Informațional „Programul de vânzare directă a valorilor mobiliare de stat persoanelor fizice în Republica Moldova”. La fel, a fost elaborat și aprobat Planul de acțiuni privind implementarea Sistemului Informațional „Programul de vânzare directă a valorilor mobiliare de stat către persoanele fizice în Republica Moldova”.

9) Pe parcursul anului 2023, pentru asigurarea gradului de transparență și predictibilitate a pieței VMS, pe pagina web oficială a Ministerului Finanțelor au fost publicate circa 481 de informații.

10) Dezvoltarea pieței interne a VMS reprezintă un obiectiv strategic al Ministerului Finanțelor, prevăzut în Programul de management al datoriei de stat pe termen mediu. În scopul realizării acestui obiectiv, una din acțiunile autorității este intensificarea conlucrării cu dealerii primari pe piața VMS. În acest context, au fost efectuate o evaluare anuală (2022) și trei trimestriale (trimestrul I, II, III al anului 2023) ale performanței dealerilor primari. Evaluarea a fost efectuată atât din perspectiva performanțelor pe piața primară și cea secundară, și conform criteriilor calitative, în conformitate cu cerințele prevăzute în Regulamentul cu privire la plasarea, tranzacționarea și răscumpărarea VMS. Rezultatele obținute au fost comunicate dealerilor primari la întreprinderile organizate de către Ministerul Finanțelor, cât și prin intermediul poștei electronice.

11) La situația din 31 decembrie 2023, în structura împrumuturilor de stat externe creditorii multilaterali continuă să fie principalii creditori, constituind 90,8% din soldul total al datoriei externe. Pe parcursul anului 2023, volumul total al intrărilor de împrumuturi de stat externe a constituit 17 264,0 mil. lei (948,3 mil. dolari SUA), care după destinația lor sunt: pentru realizarea proiectelor finanțate din surse externe – 7 285,4 mil. lei (395,4 mil. dolari SUA), ceea ce reprezintă 42,2% din sumă totală de intrări din împrumuturi de stat externe și pentru susținerea bugetului de stat – 9 978,6 mil. lei (552,9 mil. dolari SUA), ceea ce reprezintă 57,8% din sumă totală de intrări din împrumuturi.

Pe parcursul anului 2023 au fost negociate și semnate 12 Acorduri de finanțare:

- Acordul de împrumut dintre Republica Moldova și Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare privind realizarea Proiectului „Deșeurile solide în Republica Moldova”, semnat la 04 ianuarie 2023, suma împrumutului 25,0 mil. euro, maturitatea de 15 ani, inclusiv perioada de grație de 4 ani, rata dobânzii variabilă (Euribor 6m + 1,0 p.p.), comisionul de angajament 1,0%;

- Acordul de împrumut dintre Republica Moldova și Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare pentru realizarea proiectului „Investiții pentru Guvernanță, Creștere și Reziliență în Agricultură (AGGRI)”, semnat la 05 iunie 2023, suma împrumutului 50,1 mil. euro, maturitatea împrumutului este de 30 ani, inclusiv perioada de grație de 5 ani, rata dobânzii este variabilă, comisionul de angajament constituie 0,25% calculat din suma nedebersată, comisionul unic constituie 0,25% din suma împrumutului;

- Acordul de finanțare dintre Republica Moldova și Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare în vederea realizării Programului „Moldova, măsuri în situație de urgență, reziliență și competitivitate. Operațiunea de politici de dezvoltare 2”, semnat la 09 iunie 2023, suma împrumutului 92,1 mil. euro, maturitatea împrumutului este de 21 ani, inclusiv perioada de grație de 3 ani, rata dobânzii este variabilă, comisionul de angajament constituie 0,25% calculat din suma nedebersată, comisionul unic constituie 0,25% din suma împrumutului, acesta urmează a fi debursat într-o singură tranșă;

- Acordul de împrumut dintre Republica Moldova și Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare „RLF – Răspuns de urgență – Căile Ferate din Moldova”, semnat la 27 iunie 2023, suma împrumutului 23,0 mil. euro, maturitatea

de 15 ani, inclusiv perioada de grație de 3 ani, rata dobânzii variabilă (Euribor 6m + 1,0 p.p), comisionul de angajament 0,5%, comisionul unic constituie 0,5% din suma împrumutului;

- Acordul de împrumut „Proiectul Îmbunătățirea Calității Educației” dintre Republica Moldova și Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare semnat la 30 iunie 2023, suma împrumutului 36,5 mil. euro, maturitatea împrumutului este de 25 ani, inclusiv perioada de grație de 15 ani, rata dobânzii este variabilă, comisionul de angajament constituie 0,25% calculat din suma nedebursată, comisionul unic constituie 0,25% din suma împrumutului;

- Acordul de împrumut dintre Guvernul Republicii Moldova și Agenția Japoneză pentru Cooperare Internațională pentru realizarea Proiectului „Politici de dezvoltare întru redresarea economică”, semnat la 10 iulie 2023, suma împrumutului 13 500,0 mil. Yen japonezi, maturitatea de 40 de ani, inclusiv perioada de grație de 10 ani, la rata dobânzii variabilă (rata de referință Tokyo Term Risk Free Rate pentru 6 luni plus marja de 1,3 p.p. annual), comisionul unic constituie 0,1% calculat din suma împrumutului;

- Addendumul la Acordul de facilitate de împrumut dintre Republica Moldova, Uniunea Europeană și Banca Națională a Moldovei privind asistența macrofinanciară pentru Republica Moldova, în sumă de 100,0 mil. euro semnat la 20 iulie 2023, maturitatea împrumutului este de până la 15 ani, inclusiv perioada de grație de până la 15 ani. Rata dobânzii aplicată pentru fiecare tranșă va depinde de costul la care se va împrumuta Comisia Europeană pe piața financiară internațională;

- Acordul de modificare nr.1 la Acordul de împrumut dintre Republica Moldova și Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare în vederea realizării proiectului „Securitatea furnizării gazelor naturale”, semnat la 13 octombrie 2023, în sumă de 165,0 mil. euro, la rata dobânzii variabilă (Euribor 6m + 1,0 p.p), comisionul de angajament 0,5% din soldul nedebursat, comisionul unic de 1,0% din suma împrumutului, termenul limită de rambursare fiind 01 august 2025;

- Acordul-cadru de împrumut dintre Republica Moldova și Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei pentru realizarea proiectului „Construcția Spitalului Regional Bălți”, semnat la 16 octombrie 2023, în sumă de 86,0 mil. euro, condițiile financiare se stabilesc în momentul debursării fiecărei tranșe, maturitatea fiind de până la 20 ani, inclusiv perioada de grație de până la 5 ani;

- Acordul de facilitate de credit dintre Republicii Moldova și Agenția Franceză pentru Dezvoltare, semnat la 17 octombrie 2023, în sumă de 40,0 mil. euro, cu maturitatea de 15 ani, inclusiv perioada de grație de 5 ani, rata dobânzii variabilă (Euribor 6m+marja de 0,9 p.p.), comisionul de angajament constituie 0,5% calculat din suma nedebursată începând cu data semnării Acordului, iar comisionul unic constituie 0,5% calculat din suma totală a împrumutului;

- Contractul de finanțare dintre Republica Moldova și Banca Europeană de Investiții „EFSD+ Fereastra Dedicată Investiției 1”, în sumă de 41,2 mil. euro, semnat la data de 15 decembrie 2023, condițiile financiare se stabilesc în momentul

debursării fiecărei tranșe maturitatea maximă fiind de până la 30 de ani, inclusiv perioada de grație de până la 4 ani, comisionul unic constituie 0,05 mil. euro;

- Acordul de împrumut dintre Guvernul Republicii Moldova și Bank Gospodarstwa Krajowego (Polonia) pentru susținerea dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii prin intermediul Instituției Publice Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului, în sumă de 5,0 mil. euro, semnat la data de 19 decembrie 2023, maturitatea de 7 ani, inclusiv perioada de grație de un an, rata dobânzii 0,5% anual.

Totodată, sunt în proces de negociere 4 Acorduri de finanțare:

- Acordul de facilitare de credit dintre Republica Moldova și Agenția Franceză pentru Dezvoltare Nr. CMD 1009 01 J, în sumă de 40,0 mil. euro;

- Acordul de Împrumut dintre Republica Moldova și Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare privind realizarea Proiectului „Interconectarea rețelelor de energie electrică dintre Republica Moldova și România, Faza II”, în sumă de 30,8 mil. euro;

- Acordul de împrumut dintre Republica Moldova și Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare privind proiectul „Modernizarea și îmbunătățirea serviciilor de reabilitare”

- Acordul de împrumut dintre Republica Moldova și Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare privind realizarea Proiectului V de reabilitare a drumurilor, în sumă de 150,0 mil. euro.

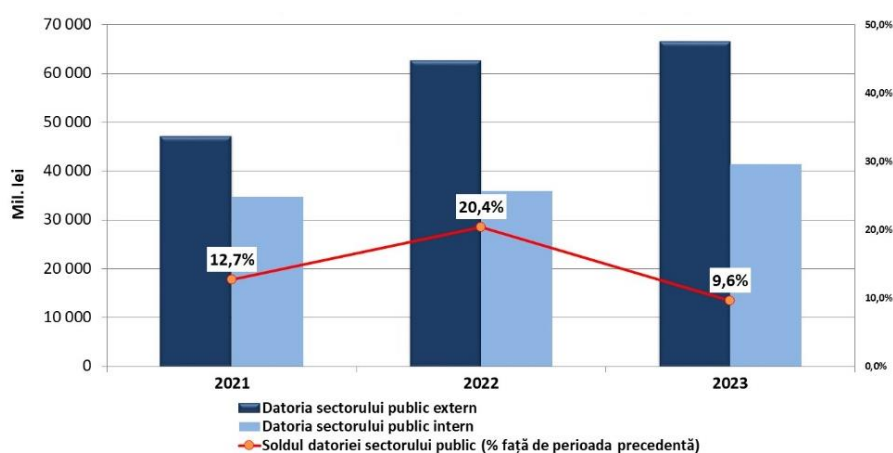
12) Pe parcursul anului 2023 a fost implementat Planul de gestionare a riscului operațional și de continuitate a activităților aferente managementului datoriei de stat pentru anul 2023. Documentul stabilește principalele măsuri de reacție la riscurile operaționale, urmărindu-se în același timp diminuarea probabilității de apariție ulterioară a acestora.

13) În vederea îmbunătățirii managementului datoriei de către autoritățile publice locale, în decembrie 2023, a fost organizat un seminar în cadrul cărui a fost prezentat cadrul normativ care reglementează contractarea și raportarea datoriei.

Datoria sectorului public

La situația din 31 decembrie 2023, soldul datoriei sectorului public¹¹ s-a majorat cu 9 450,4 mil. lei comparativ cu sfârșitul anului 2022 și a constituit 107 931,3 mil. lei, înregistrând o de creștere de 9,6%. Datoria sectorului public la situația din 31 decembrie 2023 este formată din 96,3 la sută din datoria de stat. Pe parcursul anului 2023, Ministerul Finanțelor, s-a axat pe acoperirea necesităților de finanțare a deficitului bugetar prin contractarea datoriei din surse externe cât și din resurse interne, ceea ce a influențat creșterea datoriei sectorului public, dar în limite sustenabile.

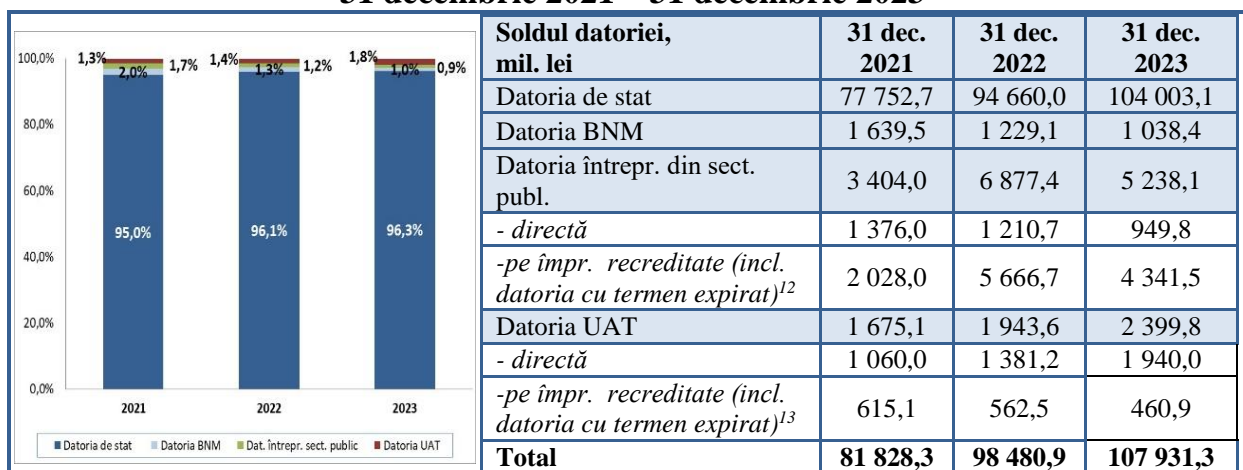
Evoluția ritmului de creștere a soldului datoriei sectorului public, în perioada anilor 2021 - 2023

Conform datelor privind PIB-ul prognozat pentru anul 2023, ponderea datoriei sectorului public în PIB, la situația din 31 decembrie 2023, a constituit 35,9%, înregistrând același nivel ca la finele anului 2022, dar totodată o majorare cu 2,1 p.p comparativ cu finele anului 2021. A fost înregistrată creșterea datoriei interne a sectorului public cu 15,2% și datoriei externe a sectorului public cu 6,4%. Majorarea datoriei interne a sectorului public comparativ cu anul 2022 a fost influențată de majorarea datoriei de stat interne cu 5 173,8 mil. lei, datoriei intene directe a UAT cu 213,5 mil. lei, datoriei interne directe a întreprinderilor din sectorul public cu 31,2 mil. lei, și a datoriei interne a BNM cu 50,1 mil. lei. Totodată, ce ține de datoria externă a sectorului public menționăm că se evidențiază majorarea datoriei de stat externe cu 4 169,3 mil. lei, datoriei externe directe a UAT cu 345,3 mil. lei comparativ cu anul 2022. Evoluția datoriei sectorului public după surse, se prezintă în cele ce urmează.

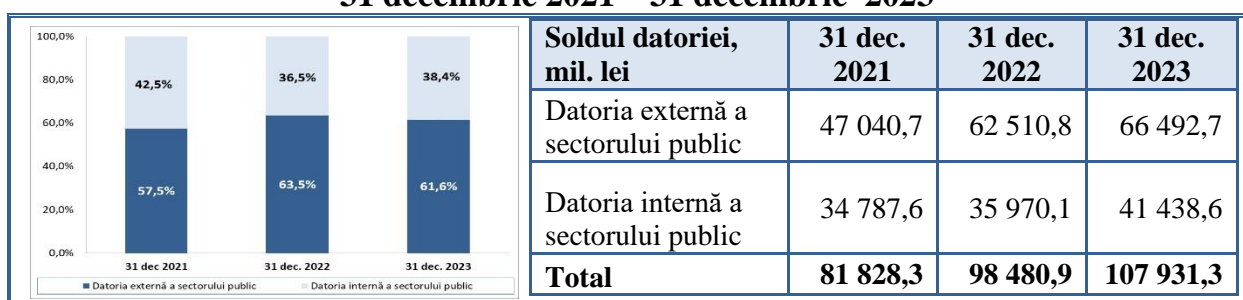
¹¹ Soldul datoriei sectorului public se compune din datoria de stat, datoria BNM și datoria direct contractată a întreprinderilor din sectorul public și UAT-ilor, cu maturitatea ≥ 1 an.

Evoluția datoriei sectorului public, pe componente, la situația din 31 decembrie 2021 – 31 decembrie 2023

La situația din 31 decembrie 2023, datoria externă a sectorului public a constituit 3 820,1 mil. dolari SUA (echivalentul a 66 492,7 mil. lei), sau 61,6% din soldul datoriei sectorului public, iar datoria internă a sectorului public a constituit 41 438,6 mil. lei (38,4%). Evoluția datoriei sectorului public pe componente, se prezintă în cele ce urmează.

Evoluția soldului datoriei sectorului public, pe surse, la situația din 31 decembrie 2021 – 31 decembrie 2023

Majorarea soldului datoriei sectorului public la situația din 31 decembrie 2023 în comparație cu sfârșitul anului 2022 este condiționată de majorarea soldului datoriei de stat cu 9 343,1 mil. lei și a soldului datoriei directe a UAT cu 558,8 mil. lei. Totodată, soldul datoriei BNM s-a diminuat cu 190,7 mil. lei și soldul datoriei directe a întreprinderilor din sectorul public cu 260,8 mil. lei.

La situația din 31 decembrie 2023, în structura datoriei directe a UAT se evidențiază ponderea majoră a datoriei în monedă națională de 51,2%, micșorându-se cu 5,6 p.p. față de finele anului 2022 și cu 15,1 p.p. comparativ cu finele anului 2021. Din datoria directă a UAT, 60,6% o reprezintă datoria purtătoare de rată flotantă a dobânzii, diminuându-se cu 20,5 p.p. comparativ cu finele anului 2022 și

¹² Datoria întreprinderilor din sectorul public pe împrumuturile recreditare nu se include în datoria totală a sectorului public din motiv că acestea sunt deja incluse în datoria de stat (externă).

¹³ Datoria UAT-ilor pe împrumuturile recreditare nu se include în datoria totală a sectorului public din motiv că acestea sunt deja incluse în datoria de stat (externă).

21,9 p.p. comparativ cu finele anului 2021. Totodată, 15,9% din totalul datoriei directe a UAT urmează să ajungă la scadență în decurs de un an.

La situația din 31 decembrie 2023, garanții externe emise de UAT în favoarea creditorilor externi, pentru împrumuturile direct contractate, se înregistrează în sumă de 221,0 mil. lei. Garanțiile interne emise de UAT au constituit 225,2 mil. lei, dintre care pe împrumuturile recreditate 225,0 mil. lei.

La situația din 31 decembrie 2023, în structura datoriei directe a întreprinderilor din sectorul public, se evidențiază ponderea majoră a datoriei în monedă națională de 65,1% majorându-se cu 12,8 p.p. față de finele anului 2022 și cu 8,4 p.p. comparativ cu finele anului 2021. Din datoria directă a întreprinderilor din sectorul public, 100,0% reprezintă datoria purtătoare de rată flotantă a dobânzii, mai mult cu 22,5 p.p. comparativ cu finele anului 2022 și cu 20,3 p.p. comparativ cu finele anului 2021. Totodată, 59,9% din totalul datoriei directe a întreprinderilor din sectorul public urmează să ajungă la scadență în decurs de un an.

La situația din 31 decembrie 2023, soldul datoriei întreprinderilor de stat și întreprinderilor municipale pe împrumuturile recreditate constituie 4 341,5 mil. lei, diminuându-se față de sfârșitul anului 2022 cu 1 325,2 mil. lei ce constituie o descreștere de aproximativ 23,4%. Totodată datoria cu termen expirat pe împrumuturile recreditate la situația din 31 decembrie 2023 a întreprinderilor de stat și întreprinderilor municipale se cifrează la 76,5 mil. lei, majorându-se față de sfârșitul anului 2022 cu 0,1 mil. lei, ce constituie o creștere de 0,1% la sută.

La situația din 31 decembrie 2023, soldul datoriei UAT pe împrumuturile recreditate constituie 460,9 mil. lei, diminuându-se față de sfârșitul anului 2022 cu 101,6 mil. lei ce constituie o descreștere de aproximativ 18,1%. Totodată datoria cu termen expirat pe împrumuturile recreditate la situația din 31 decembrie 2023 a UAT se cifrează la 8,4 mil. lei, diminuându-se față de sfârșitul anului 2022 cu 1,0 mil. lei, ce constituie o creștere de 14,1% la sută.

În ce privește arieratele datoriei sectorului public acestea au înregistrat la 31 decembrie 2023 suma de 305,9 mil. lei, fiind formate din arieratele la împrumuturile interne ale întreprinderilor din sectorul public în sumă de 37,4 mil. lei și din arieratele la împrumuturile externe a datoriei de stat în sumă de 268,5 mil. lei. Comparativ cu situația de la finele anului 2022, valoarea arieratelor a datoriei sectorului public s-a majorat cu 193,8 mil. lei comparativ cu finele anului 2022.

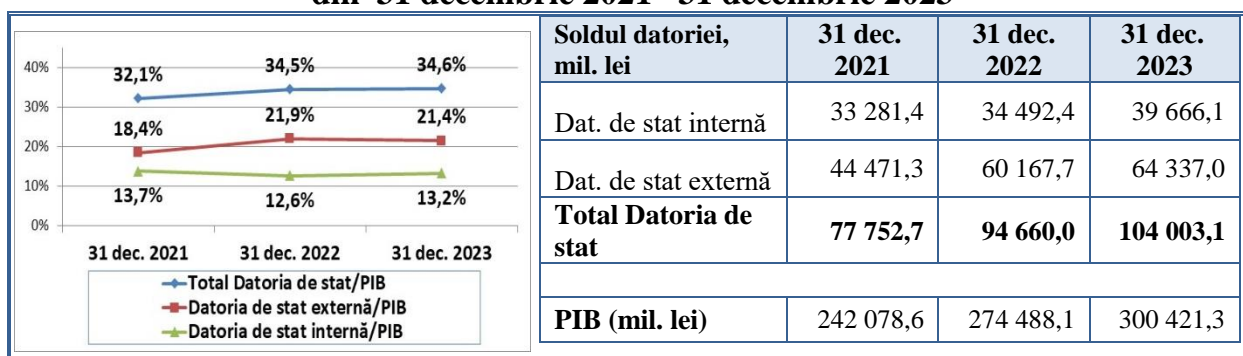
Datoria de stat

La situația din 31 decembrie 2023, soldul datoriei de stat a constituit 104 003,1 mil. lei, majorându-se cu 9 343,1 mil. lei la valoarea nominală, sau cu 9,9% la sută față de sfârșitul anului 2022, fiind influențat de majorarea soldului datoriei de stat externe cu 4 169,3 mil. lei și de majorarea soldului datoriei de stat interne la valoarea nominală cu 5 173,8 mil. lei. Modificarea soldului datoriei de stat externe se datorează finanțării externe nete pozitive în valoare de 8 490,3 mil. lei și aprecierii monedei naționale față de dolarul SUA în valoare de -4 321,0 mil. lei. Totodată, creșterea soldului datoriei de stat interne a fost în mare parte determinată

de finanțarea internă netă pozitivă de 6 190,0 mil. lei la prețul de cumpărare, provenită din emisiunile de VMS efectuate pe piața primară în cursul perioadei analizate.

Conform datelor privind PIB-ul pentru anul 2023, ponderea datoriei de stat la valoarea nominală în PIB, la situația din 31 decembrie 2023, a constituit 34,6%, înregistrând o creștere în raport cu situația de la sfârșitul anului 2022 cu 0,1 p.p.

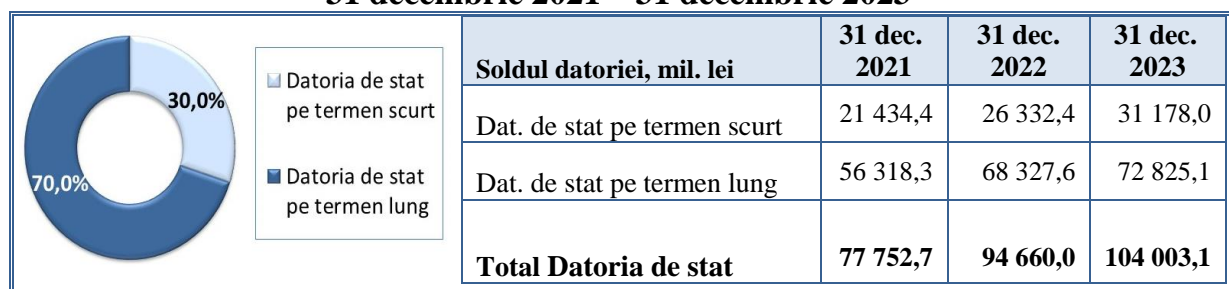
Evoluția datoriei de stat în PIB, la situația din 31 decembrie 2021– 31 decembrie 2023

Structura datoriei de stat poate fi analizată prin prisma a patru aspecte, cum sunt: maturitatea, valuta, rata dobânzii și instrumente ale datoriei.

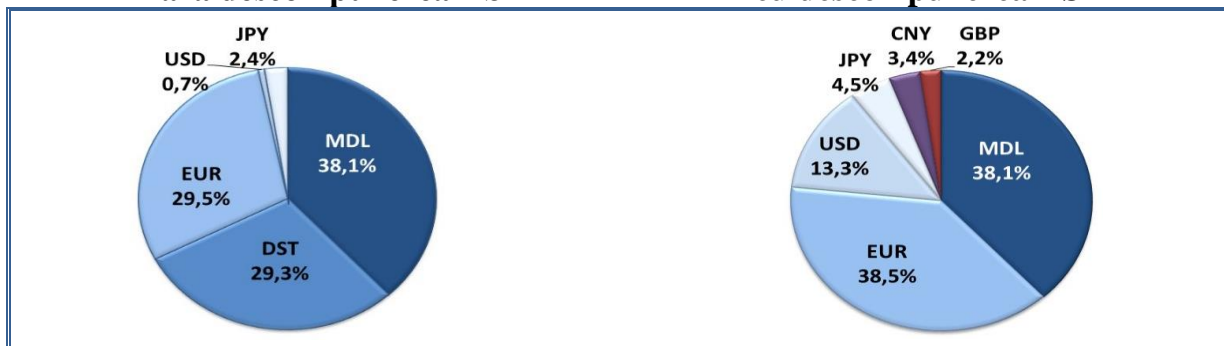
1) Structura datoriei de stat conform maturității rămase reflectă intervalul de timp în care plățile ajung la scadență. Datoria de stat pe termen scurt se situează la nivelul de 30,0 la sută, ceea ce înseamnă că mai mult de o pătrime din soldul datoriei de stat urmează să ajungă la scadență în decurs de un an. Datoria pe termen lung constituie 70,0 la sută din portofoliul datoriei de stat, cele mai lungi perioade ale maturității fiind caracteristice împrumuturilor de stat externe și valorilor mobiliare de stat emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat.

Structura datoriei de stat conform maturității rămase, la situația din 31 decembrie 2021 – 31 decembrie 2023

2) Potrivit structurii pe valute a datoriei de stat, ponderea majoră îi revine datoriei de stat interne în Lei moldovenești – 38,1%, urmată de împrumuturile de stat externe denuminate în coșul valutar DST cu 29,3% și Euro cu 29,5%. Următoarele poziții sunt ocupate Yenul japonez – 2,4%, Dolarul SUA – 0,7%.

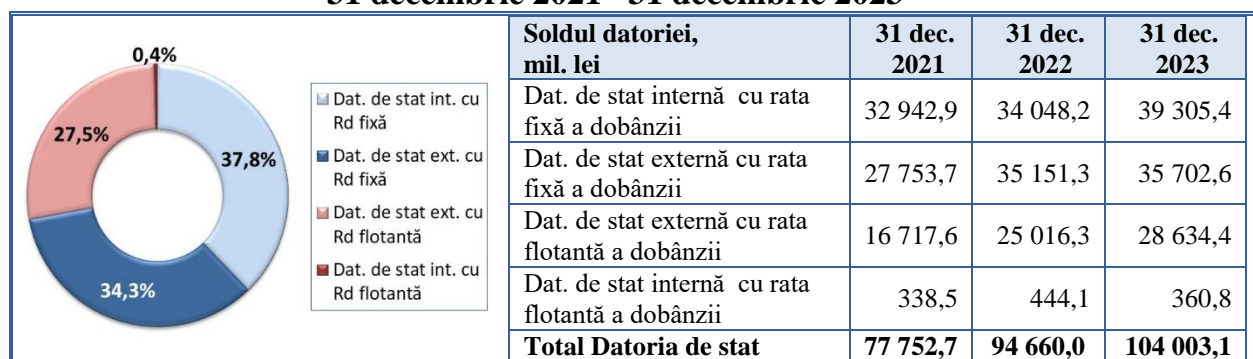
**Structura datoriei de stat, pe valute, la situația din 31 decembrie 2023,
fără descompunerea DST** **cu descompunerea DST**

În structura datoriei de stat pe valute, cu descompunerea coșului valutar DST, poziția dominantă este ocupată de Leul moldovenesc – 38,1%, urmat de Euro – 38,5%, Dolarul SUA – 13,3%, Yenul japonez – 4,5%, Yuanul Renminbi chinezesc – 3,4% și Lira sterlină – 2,2%.

3) În ce privește structura pe tipuri de rată a dobânzii, datoria cu rata flotantă a dobânzii a constituit 27,9 la sută din portofoliul datoriei de stat la situația din 31 decembrie 2023, ceea ce reprezintă o majorare cu 1,0 p.p. în comparație cu sfârșitul anului 2022.

**Structura datoriei de stat, pe tipuri de rată a dobânzii, la situația din
31 decembrie 2021– 31 decembrie 2023**

Instrumentele datoriei de stat cu rata fixă a dobânzii, la situația din 31 decembrie 2023 sunt:

- împrumuturile de stat externe contractate de la instituțiile financiare internaționale (BEI, BDCE, UE, BERD, FIDA, AID, FMI), precum și de la creditorii bilaterali (Agenția Franceză pentru Dezvoltare, Guvernul SUA, CCC SUA, UniCredit Austria¹⁴, Banca germană KfW, JICA, Guvernul Poloniei);
- VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat¹⁵;

¹⁴ Împrumuturile de stat externe contractate de la BDCE, FMI și UniCredit Austria, a căror rată a dobânzii constituie 0,00% sau nu sunt purtătoare de rată a dobânzii, în scopul raportării, sunt atribuite categoriei de instrumente a datoriei de stat cu rata fixă a dobânzii.

¹⁵ VMS emise conform Legii nr. 235 din 03.10.2016 privind emisiunea obligațiunilor de stat în vederea executării de către Ministerul Finanțelor a obligațiunilor de plată derivate din garanțiile de stat nr. 807 din 17.11.2014 și nr. 101 din 01.04.2015.

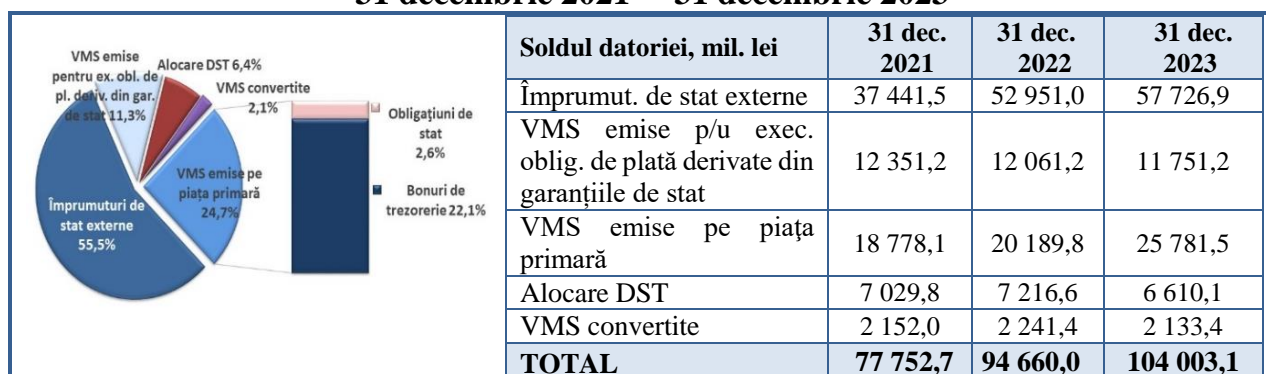
- c) VMS emise pe termen scurt (bonurile de trezorerie);
- d) VMS convertite;
- e) VMS emise pe termen lung (obligațiunile de stat cu maturitatea de 2, 3, 5, 7 și 10 ani).

Instrumentele cu rata flotantă a dobânzii sunt:

- a) împrumuturile de stat externe cu rata flotantă a dobânzii, contractate de la organizațiile financiare internaționale (BEI, BIRD, BERD, FMI) și de la creditorii bilaterali (Guvernul Rusiei, Agenția Franceză pentru Dezvoltare, Guvernul Japoniei, JICA);
- b) alocarea DST de la FMI;
- c) VMS emise pe termen lung (obligațiunile de stat cu maturitatea de 2 și 3 ani).

4) În structura datoriei de stat, pe instrumente, la situația de la 31 decembrie 2023, ponderea majoritară o dețin împrumuturile de stat externe cu 55,5 la sută, micșorându-se cu 0,4 p.p. față de ponderea care o deținea la sfârșitul anului 2022. A doua poziție este ocupată VMS emise pe piața primară cu ponderea de 24,7%, după care urmează VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat cu ponderea de 11,3%, alocarea DST cu 6,4% și VMS convertite (în portofoliul BNM) cu 2,1%.

Structura datoriei de stat, pe instrumente, la situația din 31 decembrie 2021 – 31 decembrie 2023

Ponderea Obligațiunilor de stat în totalul datoriei de stat a înregistrat un nivel de 2,6%, iar ponderea bonurilor de trezorerie 22,1%.

Serviciul datoriei de stat¹⁶

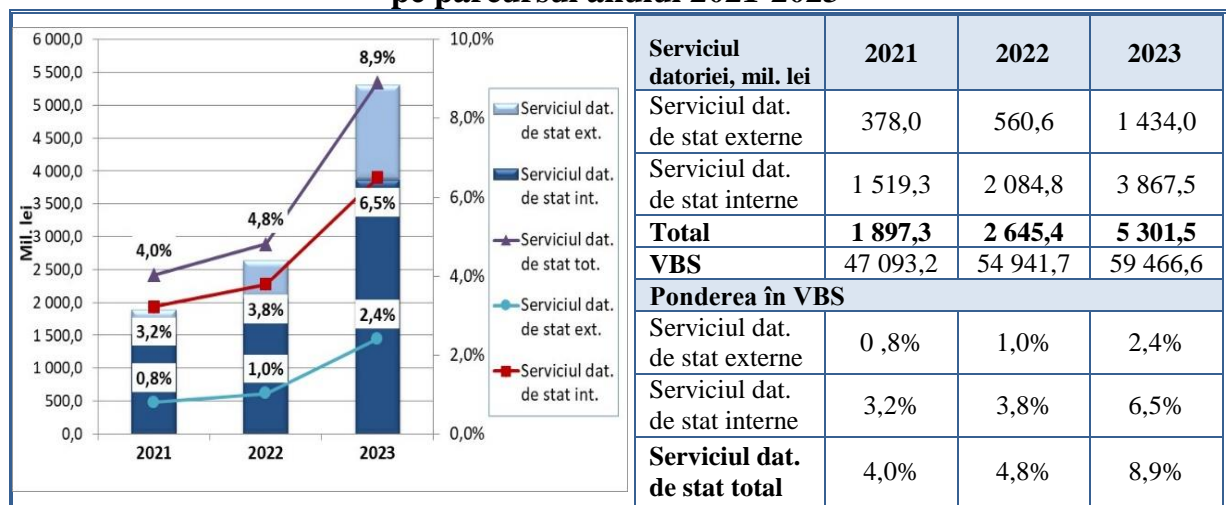
Pe parcursul anului 2023, pentru serviciul datoriei de stat, din bugetul de stat au fost utilizate mijloace în sumă de 5 301,5 mil. lei, care se compune din:

- a) Serviciul datoriei de stat externe în valoare de 1 434,0 mil. lei (27,0%);
- b) Serviciul datoriei de stat interne în valoare de 3 867,5 mil. lei (73,3%).

Suma destinată serviciului datoriei de stat, adică costul asociat acesteia, s-a majorat de două ori comparativ cu finele anului precedent, ca urmare a creșterii ratelor de dobândă.

¹⁶ Serviciul datoriei de stat reprezintă plățile de dobândă și comisioanele aferente datoriei.

Evoluția serviciului datoriei de stat, în valori nominale (mil. lei) și ca pondere în veniturile bugetului de stat (cu excepția granturilor), pe parcursul anului 2021-2023

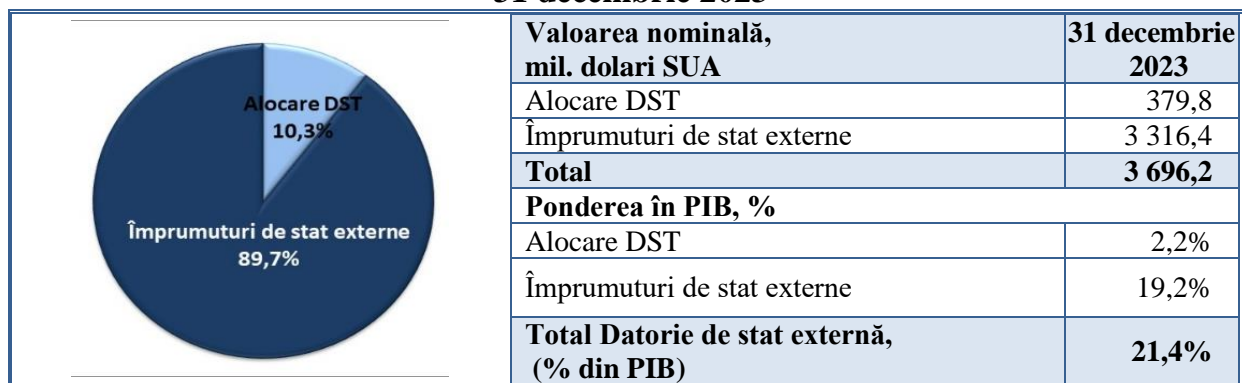
Datoria de stat externă

La situația din 31 decembrie 2023, soldul datoriei de stat externe a constituit 3 696,2 mil. dolari SUA (echivalentul a 64 337,0 mil. lei), fiind format în totalitate din datorie de stat externă directă.

De la începutul anului 2023, soldul datoriei de stat externe exprimat în dolari SUA a înregistrat o majorare cu 555,6 mil. dolari SUA sau cu 17,7%. Această modificare este justificată prin finanțarea externă netă pozitivă în valoare de 459,7 mil. dolari SUA și ca urmare a fluctuației pozitive a cursului dolarului SUA față de alte valute străine în valoare de 95,9 dolari SUA.

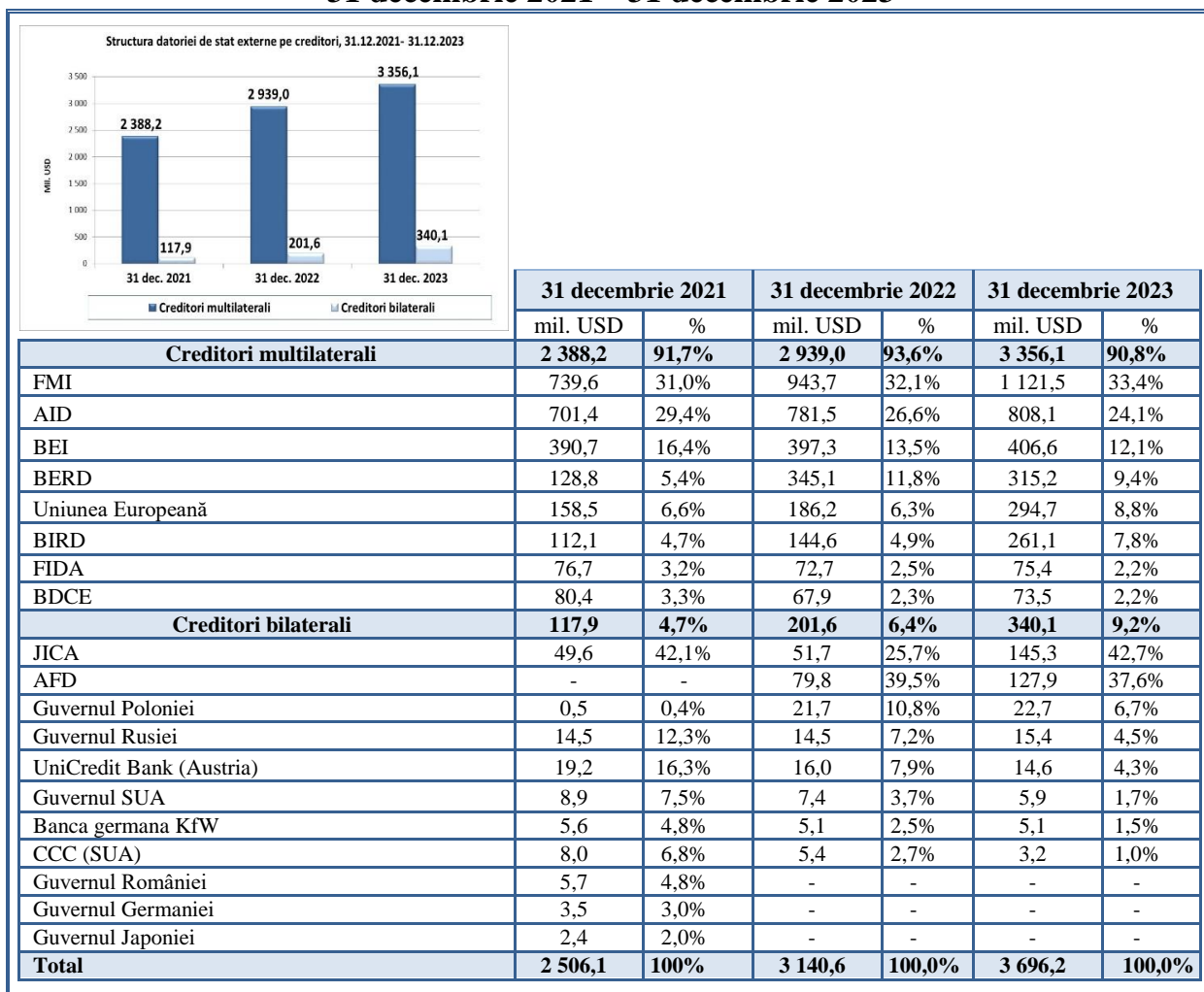
Ca pondere în PIB, la 31 decembrie 2023, datoria de stat externă a înregistrat 21,4 la sută, diminuându-se comparativ cu situația din 31 decembrie 2022, cu 0,5 p.p.

Structura datoriei de stat externe și ponderea acesteia în PIB, la situația din 31 decembrie 2023

În structura datoriei de stat externe pe instrumente, la situația din 31 decembrie 2023, împrumuturile de stat externe au ocupat ponderea majoră de 89,7 la sută, ceea ce indică o majorare cu 1,7 p.p. comparativ cu cea de la sfârșitul anului 2022.

Structura datoriei de stat externe pe creditori, la situația din 31 decembrie 2021 – 31 decembrie 2023

În structura datoriei de stat externe pe creditori, creditorii multilaterali continuă să fie principalii creditori. Datoria de stat externă față de creditorii multilaterali, la situația din 31 decembrie 2023, a constituit 3 356,1 dolari SUA (echivalentul a 58 416,7 mil. lei) sau 90,8% din soldul total al datoriei de stat externe, fiind cu 2,8 p.p. mai puțin decât la finele anului 2022. Cea mai mare pondere în soldul datoriei de stat externe față de creditorii multilaterali o deține FMI – cu 33,4%, urmată de AID cu 24,1%, BEI – cu 12,1%, BERD – 9,4%, UE – cu 8,8%, BIRD – cu 7,8% și alți creditori cu o pondere cumulativă de 4,4 la sută.

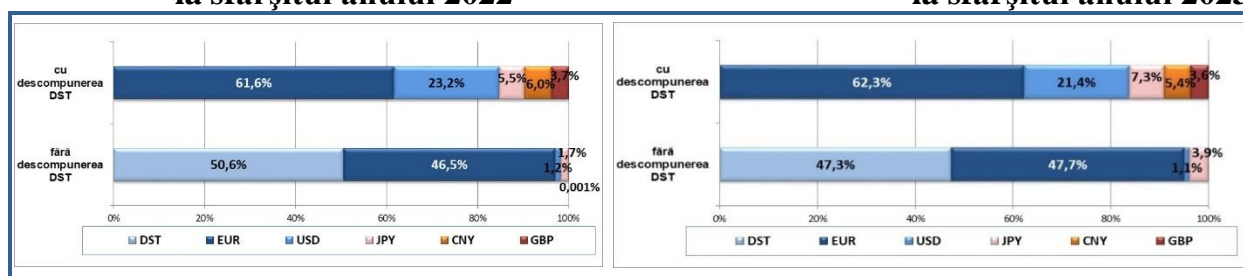
Datoria de stat externă față de creditorii bilaterali a constituit 340,1 mil. dolari SUA (echivalentul a 5 920,3 mil. lei) sau 9,2% din soldul total al datoriei de stat externe. JICA îi revine ponderea majoră de circa 42,7% din datoria față de creditorii bilaterali, urmată de AFD cu o pondere de 37,6%, Guvernul Poloniei – 6,7%, Guvernului Rusiei – 4,5%, UniCredit Bank Austria – 4,3%, și alți creditori cu o pondere cumulativă de 4,2 la sută.

Ca evoluție, comparativ cu situația din 31 decembrie 2022, se observă tendința ascendentă a datoriei de stat externe față de creditorii multilaterali și bilaterali în valoare nominală.

În ce privește structura datoriei de stat externe pe valute, ponderea majoră este ocupată de euro cu 47,7% (cu 1,2 p.p. mai mult decât la finele anului 2022). A doua poziție aparține împrumuturilor acordate coșului valutar DST, reprezentat de împrumuturile de stat externe de la instituțiile financiare internaționale, cum sunt AID, FMI și FIDA, care ocupă 47,3% la sută din portofoliul datoriei de stat externe, cu 3,3 p.p. mai puțin decât la situația din 31 decembrie 2022, urmată de împrumuturile acordate în yenul japonez cu 3,9% (cu 2,2 p.p. mai mult decât la finele anului 2022), iar ponderea dolarului SUA este de 1,1% din soldul datoriei de stat externe.

Odată cu descompunerea coșului valutar DST pe valute componente, 62,3 la sută din datoria de stat externă e deținută de euro, după care urmează dolarul SUA cu 21,4%, yenul japonez cu 7,3%, yuanul chinezesc cu 5,4%, și lira sterlină cu 3,6%.

Structura datoriei de stat externe pe valute, (%)
la sfârșitul anului 2022 **la sfârșitul anului 2023**

Deservirea datoriei de stat externe

La capitolul deservirii datoriei de stat externe, pe parcursul anului 2023, au fost utilizate mijloace financiare în sumă de 568,0 mil. dolari SUA (echivalentul 10 207,7 mil. lei). În raport cu perioada similară a anului precedent a fost înregistrată o micșorare a deservirii datoriei de stat externe cu circa 426,0 mil. dolari SUA. Această evoluție a fost cauzată de majorarea sumelor destinate serviciului datoriei de stat externe, urmare a majorării ratei Euribor 6 luni și ratei DST, precum și de contractarea unor noi împrumuturi în anul 2022 și 2023, și de majorarea sumelor destinate rambursărilor de principal, inclusiv rambursarea integrală a tranșei nr.1 și nr.2 din împrumutul acordat de BERD în vederea realizării Proiectului „Securitatea furnizării gazelor naturale”, în sumă totală de 300,0 mil. euro.

În ce privește creditorii în favoarea cărora se deservesc împrumuturile de stat externe, cea mai mare pondere în totalul deservirii datoriei de stat externe pentru care au fost utilizate mijloace financiare pe parcursul anului 2023, a fost ocupată de următorii creditorii:

- 1) BERD – 66,5% (377,8 mil. dolari SUA);
- 2) FMI – 13,8% (78,6 mil. dolari SUA);
- 3) AID – 7,7% (43,8 mil. dolari SUA);
- 4) BEI – 4,7% (26,9 mil. dolari SUA);

5) BIRD – 2,1% (11,7 mil. dolari SUA), etc.

La situația din 31 decembrie 2023, mijloacele financiare utilizate pentru deservirea datoriei de stat externe au fost divizate în:

a) Rambursarea sumei principale, pentru care au fost utilizate mijloace în sumă de 488,6 mil. dolari SUA (echivalentul a 8 773,7 mil. lei), cu 376,1 mil. dolari SUA mai mult decât în perioada similară a anului precedent.

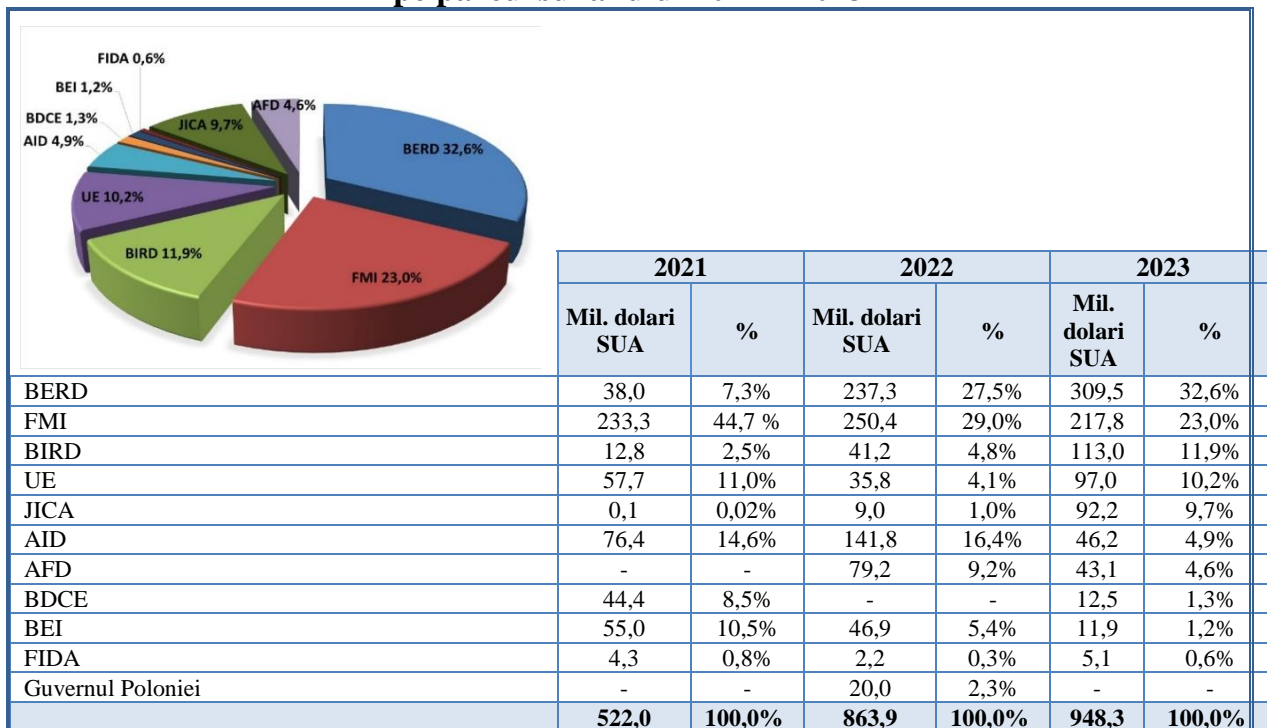
b) Serviciul datoriei de stat externe, pentru care au fost utilizate mijloace în sumă de 79,4 mil. dolari SUA (echivalentul a 1 434,0 mil. lei), cu 49,9 mil. dolari SUA mai mult decât în perioada similară a anului precedent. Pe parcursul anului 2023 rata dobânzii pentru stocul datoriei de stat externe a fost cuprinsă între ratele de 0,0% - 5,198%, iar cea mai mare pondere de peste 70,0 la sută o dețin împrumuturile cu rata dobânzii cuprinsă între 0,01% - 2,0%.

Surse de finanțare externă

La capitolul intrări de împrumuturi de stat externe, pe parcursul anului 2023, au avut loc intrări de împrumuturi de stat externe sub formă de mijloace financiare în sumă totală de 948,3 mil. dolari SUA (echivalentul a 17 264,0 mil. lei), ceea ce reprezintă o creștere cu 84,4 mil. dolari față de perioada similară a anului precedent sau cu 9,8%.

În structura intrărilor de împrumuturi de stat externe sub formă de mijloace financiare pe tipuri de creditori, volumul cel mai mare îl deține BERD cu 309,5 mil. dolari SUA (32,6%); FMI cu 217,8 mil. dolari SUA (23,0%), urmat de BIRD cu 113,0 mil. dolari SUA (11,9%), urmat de UE cu 97,0 mil. dolari SUA (10,2%); JICA cu 92,2 mil. dolari SUA (9,7%), AID cu 46,2 mil. dolari SUA (4,9%); AFD cu 43,1 mil. dolari SUA (4,6%), BDCE cu 12,5 mil. dolari SUA (1,3%); BEI cu 11,9 mil. dolari SUA (1,2%) și FIDA cu 5,1 mil. dolari SUA (0,6%).

Debursări privind împrumuturile de stat externe, pe creditori, pe parcursul anului 2021 – 2023

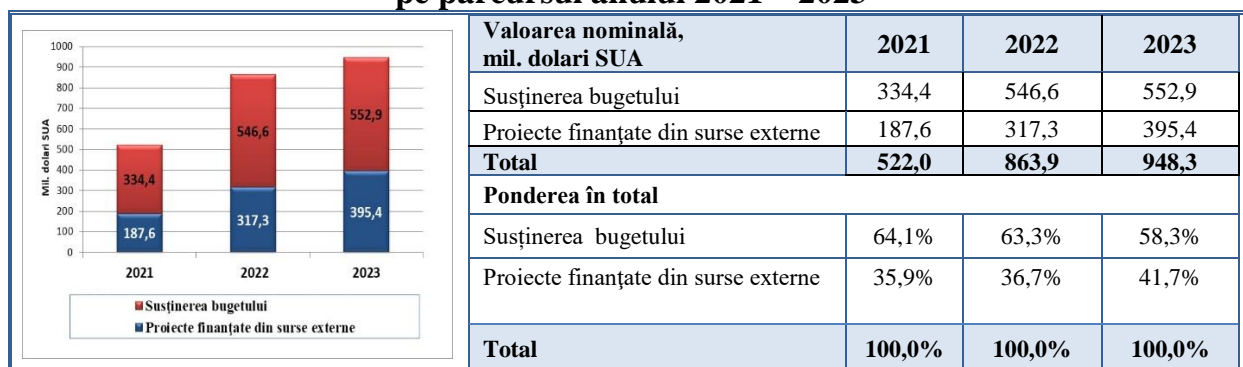

În ce privește structura pe destinații, volumul total al intrărilor de împrumuturi de stat externe pe parcursul anului 2023, a fost destinat după cum urmează:

1) pentru realizarea proiectelor finanțate din surse externe – 395,4 mil. dolari SUA (echivalentul a 7 285,4 mil. lei) ceea ce reprezintă 41,7% din totalul intrărilor de împrumuturi de stat externe;

2) pentru susținerea bugetului de stat – 552,9 mil. dolari SUA (echivalentul a 9 978,6 mil. lei), ceea ce reprezintă 58,3% din totalul intrărilor de împrumuturi de stat externe.

Debursări privind împrumuturile de stat externe (mijloace financiare), pe destinații, pe parcursul anului 2021 – 2023

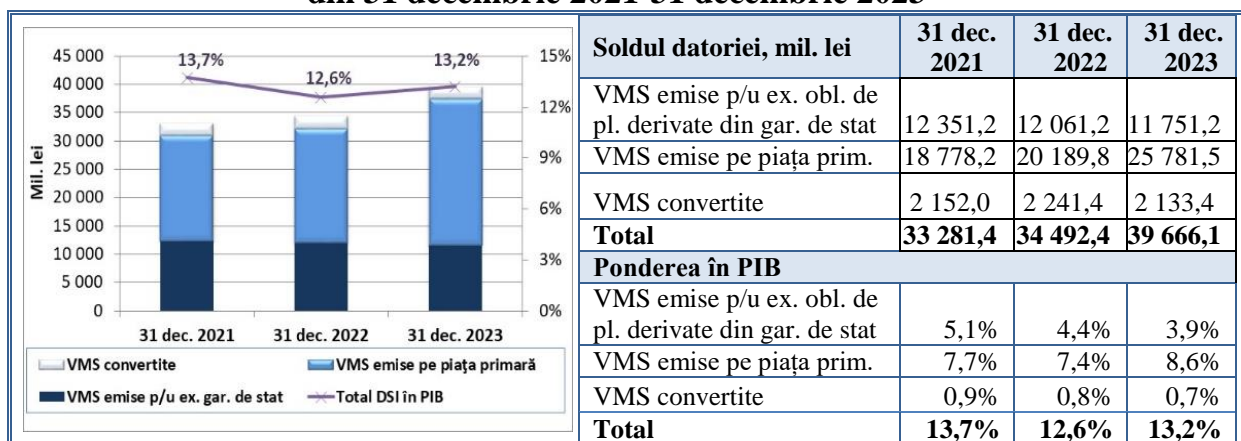
Datoria de stat internă

La situația din 31 decembrie 2023, soldul datoriei de stat interne a constituit 39 666,1 mil. lei la valoarea nominală, dintre care:

- VMS convertite	2 133,4 mil. lei (5,4%)
- VMS emise pe piața primară	25 781,5 mil. lei (65,0%)
- VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat	11 751,2 mil. lei (29,6%)

Comparativ cu situația din 31 decembrie 2022, datoria de stat internă s-a majorat cu 5 173,8 mil. lei la valoarea nominală nominală sau cu 6 190,0 mil. lei la preț de cumpărare. Modificarea datoriei de stat interne s-a produs preponderent din contul majorării emisiunii VMS pe piața primară, cu 5 591,7 mil. lei la valoarea nominală sau cu 6 500,0 mil. lei la preț de cumpărare și răscumpărării VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat în sumă de 310,0 mil. lei. Datoria de stat internă ca pondere în PIB s-a majorat cu 0,6 p.p. comparativ cu anul 2022, înregistrând o pondere 13,2 la sută.

Evoluția datoriei de stat interne și ponderea acesteia în PIB, la situația din 31 decembrie 2021-31 decembrie 2023

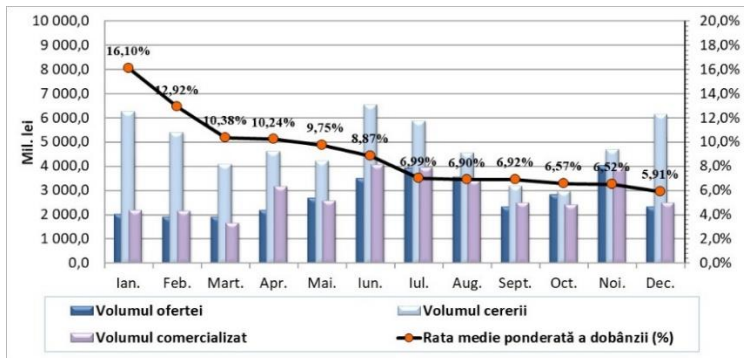

Structura datoriei de stat interne se caracterizează prin următoarele instrumente:

1) Valorile mobiliare de stat emise pe piața primară

Pe parcursul anului 2023, Ministerul Finanțelor a oferit pe piața primară spre vânzare VMS în sumă de 33 515,0 mil. lei. Cererea la VMS a constituit 58 795,1 mil. lei, fiind superioară ofertei cu 25 280,1 mil. lei sau de 1,7 ori.

Totalul licitațiilor de comercializare a VMS pe piața primară, în perioada ianuarie–decembrie 2023, (mil. lei)

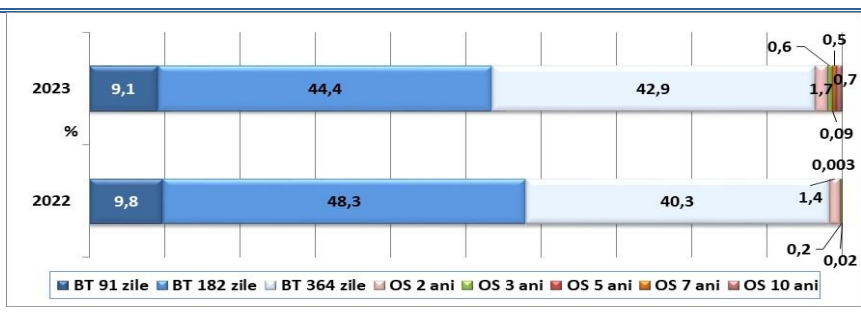

Ca rezultat, au fost comercializate VMS în sumă de 34 743,7 mil. lei la valoarea nominală, cu 8 455,6 mil. lei mai mult comparativ cu volumul VMS comercializat în anul 2022. Totodată, au fost răscumpărate VMS ajunse la scadență în perioada de referință în sumă de 29 152,0 mil. lei la valoarea nominală.

Pe piața primară în această perioadă au fost emise 8 tipuri de VMS:

- Bonuri de trezorerie cu maturitatea de 91 de zile;
- Bonuri de trezorerie cu maturitatea de 182 de zile;
- Bonuri de trezorerie cu maturitatea de 364 de zile;
- Obligațiuni de stat cu maturitatea de 2 ani;
- Obligațiuni de stat cu maturitatea de 3 ani;
- Obligațiuni de stat cu maturitatea de 5 ani;
- Obligațiuni de stat cu maturitatea de 7 ani;
- Obligațiuni de stat cu maturitatea de 10 ani.

Structura VMS comercializate pe piața primară, pe parcursul anului 2022 –2023, (%)

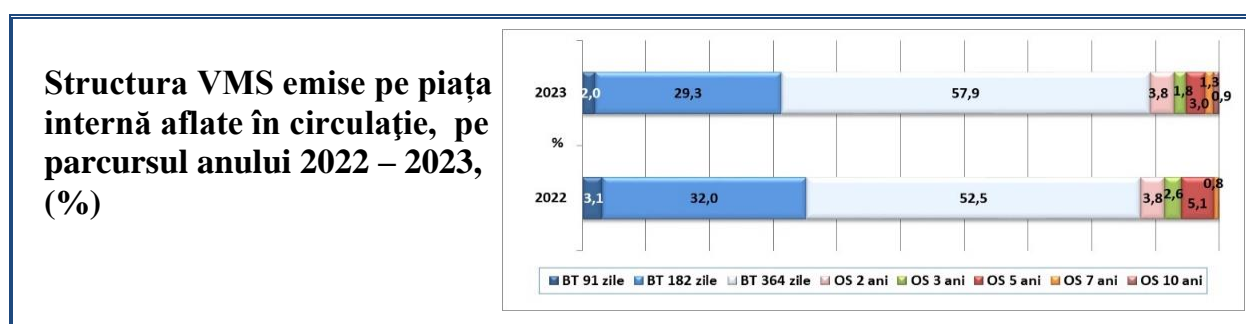
Ponderea majoră în VMS comercializate pe piața primară în perioada de gestiune o constituie bonurile de trezorerie cu scadența 182 zile (44,4%), urmată de bonurile de trezorerie cu scadența 364 zile (42,9%) și cele cu scadența de 91 zile (9,1%).

În anul 2023 volumul comercializat al Obligațiunilor de stat pe termen de 2 și 3 ani (cu dobândă fixă și flotantă) și Obligațiunilor de stat cu dobândă fixă pe termen de 5 și 7 ani a constituit respectiv 599,5 mil. lei (1,7% din volumul total comercializat), 206,7 mil. lei (0,6%), 30,0 mil. lei (0,09%) și 180,9 mil. lei (0,5%). Totodată, în premieră au fost emise obligațiuni de stat pe termen de 10 ani în volum de 227,5 mil. lei. Comparativ cu perioada analogică a anului 2022 volumul comercializat al obligațiunilor de stat s-a majorat cu 811,5 mil. lei.

Volumul VMS procurat de investitorii non-bancari s-a majorat comparativ cu anul 2022 cu 850,2 mil. lei, înregistrând 7 537,2 mil. lei la valoarea nominală, iar ponderea acestora în volumul total comercializat a constituit 21,7%. Totuși băncile comerciale continuă să rămână principalii investitori în VMS, cu o pondere de 78,3% în totalul VMS procurate.

În perioada de gestiune, pe piața valorilor mobiliare de stat activau 9 dealeri primari¹⁷. Din volumul total de VMS adjudecate, 73,7% (25 598,5 mil. lei) au fost procurate de către dealerii primari în nume și din cont propriu.

Printre cele mai active bănci – dealeri primari, care au procurat VMS pe piața primară pe parcursul anului 2023, se numără băncile sistemice: BC „Victoriabank” S.A., BC „EXIMBANK” S.A., BC „Moldindconbank” S.A., și BC „Moldova – Agroindbank” S.A.

Volumul VMS emise pe piața primară aflate în circulație la situația din 31 decembrie 2023 la valoarea nominală a constituit 25 781,5 mil. lei. Ponderea majoră în VMS aflate în circulație o constituie bonurile de trezorerie cu scadența 364 zile (57,9%), urmată de bonurile de trezorerie cu scadența 182 zile (29,3%) și Obligațiunile de stat cu maturitatea de 2 ani (3,8%).

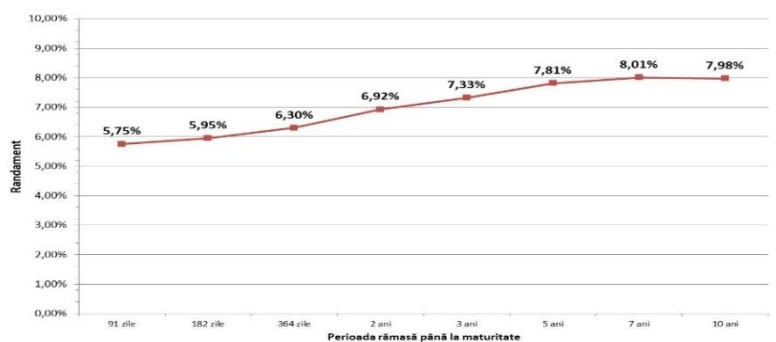
Comparativ cu perioada de la sfârșitul anului 2022, Obligațiunile de stat în circulație cu maturitatea de 3 și 5 ani s-au micșorat respectiv cu 0,8 și 2,1 p.p, iar Obligațiunile de stat în circulație cu maturitatea de 7 și 10 ani s-au majorat respectiv cu 0,5 și 0,9 p.p. Bonurile de trezorerie cu scadența de 364 zile s-au majorat cu 5,4 p.p., iar cele de 91 și 182 zile s-au micșorat respectiv cu 1,1 și 2,7 p.p.

Scadența medie ponderată anuală a VMS emise la situația din 31 decembrie 2023 s-a majorat cu 51 zile față de situația de la începutul anului și a constituit 304 zile.

Reieșind din volumul VMS emise pe piața primară și aflat în circulație la situația din 31 decembrie 2023 și utilizând datele primare extrase din SI DMFAS și Bloomberg, a fost construită curba randamentelor pentru portofoliul de valori mobiliare de stat emise pe piața primară în baza cotațiilor afișate de dealerii primari. În momentul în care va spori nivelul de lichiditate al pieței secundare a VMS din Republica Moldova, curba va fi construită în baza randamentului/prețului de tranzacționare de facto, ceea ce va majora gradul de precizie al rezultatelor obținute.

¹⁷Pe parcursul anului 2023, statutul de dealer primar a fost suspendat pe o perioadă de 3 luni, pentru BC „Energbank” S.A și BC „EuroCreditBank” S.A.

Curba randamentelor pentru portofoliul de valori mobiliare de stat emise pe piața primară la situația din 31 decembrie 2023

Este de notat că, curba randamentelor reprezintă o curbă ascendentă, ceea ce presupune că randamentele pe termen scurt sunt mai mici decât randamentele pe termen lung. Aceasta se explică inclusiv prin faptul că investitorii solicită o rată mai mare de rentabilitate pentru asumarea riscului de a investi mijloace bănești pe o perioadă mai lungă de timp. Totodată, pe parcursul anului 2023, în scopul echilibrării economiei naționale, Comitetul executiv al BNM s-a axat pe diminuarea ratei de baza aplicate la principalele operațiuni de politica monetară, respectiv, Ministerul Finanțelor a urmat o tendință similară de diminuare a ratelor dobânzilor.

2) Valorile mobiliare de stat convertite

În componența datoriei de stat interne, la începutul anului 2023 VMS convertite au constituit 2 241,4 mil. lei la valoarea nominală sau 6,5%.

Pe parcursul anului 2023, au fost reemise VMS convertite în sumă totală de 3 489,6 mil. lei și răscumpărate VMS convertite în sumă totală de 3 597,5 mil. lei la valoarea nominală. Totodată, pe parcursul perioadei de gestiune reemisiunea VMS convertite a fost efectuată pe termen de 91 zile, 364 zile și 2 ani.

Rata medie ponderată a dobânzii pentru VMS convertite răscumpărate în anul 2023 a constituit 15,69%, iar rata medie ponderată a dobânzii pentru VMS convertite reemise în această perioadă a constituit 11,13%.

La situația din 31 decembrie 2023, soldul VMS convertite a constituit 2 133,4 mil. lei la valoarea nominală sau 5,4% din datoria de stat internă.

3) Valorile mobiliare de stat emise pentru unele scopuri stabilite de lege

În componența datoriei de stat interne, la începutul anului 2023 VMS emise pentru unele scopuri stabilite de lege au constituit 12 061,2 mil. lei sau 35,0% din soldul datoriei de stat interne.

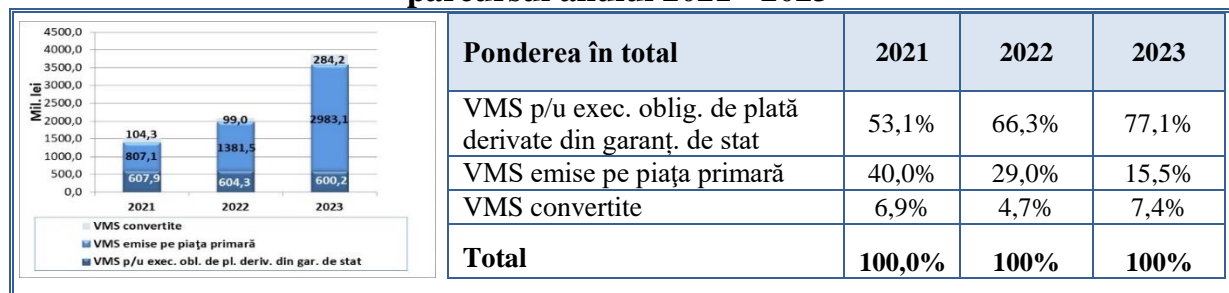
Conform graficului de răscumpărare a Obligațiunilor de stat emise în vederea executării obligațiilor Ministerul Finanțelor derivate din garanțiile de stat, la 4 octombrie 2023 au fost răscumpărate Obligațiunile de stat cu termenul de circulație 7 ani în sumă de 310,0 mil. lei.

Astfel, la situația din 31 decembrie 2023, soldul VMS emise pentru unele scopuri stabilite de lege a constituit 11 751,2 mil. lei sau 29,6% din datoria de stat internă.

Serviciul datoriei de stat interne.

Pentru serviciul datoriei de stat interne în anul 2023 au fost utilizate mijloace bănești în sumă de 3 867,5 mil. lei. Comparativ anul 2022, cheltuielile pentru serviciul datoriei de stat interne sunt mai mari cu cca. 1 782,7 mil. lei.

Evoluția și structura cheltuielilor pentru serviciul datoriei de stat interne, pe parcursul anului 2021 - 2023

Din suma totală a cheltuielilor pentru serviciul datoriei de stat interne au fost utilizate:

- 2 983,1 mil. lei pentru plata dobânzii și cupoanelor la VMS emise pe piața primară (77,1%);
- 284,1 mil. lei pentru plata dobânzii la VMS convertite (7,4%);
- 600,2 mil. lei pentru plata dobânzii la VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat (15,5%).

Pe parcursul anului 2023, Ministerul Finanțelor permanent a monitorizat situația pe piața primară a VMS și a comercializat VMS doar la rate acceptabile ale dobânzii. Astfel, în perioada de gestiune ratele maxime ale dobânzii propuse de către investitori pentru VMS au variat de la 7,00% până la 20,00%, însă Ministerul Finanțelor nu a acceptat toate ofertele investitorilor, fapt ce a permis menținerea unui nivel optim al ratelor dobânzii la VMS.

Ca rezultat, rata nominală medie ponderată a dobânzii la VMS comercializate în anul 2023 a constituit 8,62%, în descreștere cu 9,14 p.p. față de anul 2022.

Rata medie ponderată a dobânzii pentru VMS convertite răscumpărate în anul în anul 2023 a constituit 15,69%, iar rata medie ponderată a dobânzii pentru VMS convertite reemise în această perioadă a constituit 11,13%.

Rata medie ponderată a dobânzii pentru VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat a constituit 5,0%.

Garanțiile de stat

La situația din 31 decembrie 2023 soldul creditelor garantate acordate în cadrul Programului de stat “Prima casă” a constituit 1 682,5 mil. lei sau cu 151,0 mil. lei mai puțin comparativ cu situația de la începutul anului 2023.

În anul 2023 a continuat implementarea Programului de stat “Prima casă” în conformitate cu Legea nr.293/2017 privind unele măsuri în vederea implementării

Programului de stat “Prima casă” și Hotărârea Guvernului nr.202/2018 ”Cu privire la aprobarea Regulamentului de implementare a Programului de stat “Prima casă”.

Programul respectiv este realizat prin intermediul Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului (ODA), delegată să emită garanții în numele și pe contul statului, în favoarea băncilor care acordă credite persoanelor fizice pentru procurarea unei locuințe, în limita plafoanelor aprobate anual de către Parlament pentru acest scop. Creditele bancare acordate în cadrul Programului sunt garantate de către stat în mărime de 50% din soldul creditului.

În Legea bugetului de stat pentru anul 2023 a fost prevăzut că soldul garanțiilor de stat interne nu va depăși 2 500,0 mil. lei.

Pe parcursul anului 2023 de către băncile comerciale: BC ”Moldova-Agroindbank” S.A., BC ”Moldindconbank” S.A., BC ”Victoriabank” S.A., BC ”OTP Bank” S.A., BC ”Eximbank” S.A. și BC ”Energbank” în cadrul Programului au fost acordate noi credite garantate de către stat în sumă de 16,4 mil. lei. În aceeași perioadă de către beneficiarii Programului au fost rambursate credite garantate în sumă de 167,4 mil. lei.

În anul 2023 au fost activate și executate 8 garanții de stat acordate în cadrul Programului de stat „Prima casă” în sumă de 1,9 mil. lei. În aceeași perioadă, în bugetul de stat de către debitorii garantați au fost restabilite 0,5 mil. lei.

Creanțele interne

Pe parcursul anului 2023 băncile comerciale în proces de lichidare au transferat în bugetul de stat din valorificarea activelor sale mijloace bănești în sumă de 102,5 mil. lei, dintre care:

- ”Banca de Economii” S.A. – 69,0 mil. lei;
- BC „Banca Socială” S.A. – 33,0 mil. lei
- BC „Unibank” S.A. – 0,5 mil. lei

Astfel, la situația din 31 decembrie 2023, datoria băncilor respective în proces de lichidare față de Ministerul Finanțelor a constituit 11 640,4 mil. lei, dintre care:

- - BC „Investprivatbank” S.A. – 350,6 mil. lei;
- - „Banca de Economii” S.A. – 7 676,0 mil. lei;
- - BC „Banca Socială” S.A. – 1 807,0 mil. lei;
- - BC „Unibank” S.A. – 1 806,8 mil. lei

La situația din 31 decembrie 2023, datoria debitorilor garantați față de Ministerul Finanțelor formată în urma executării garanțiilor de stat pentru împrumuturi constituie 74,7 mil. lei, dintre care pentru împrumuturile externe constituie 70,4 mil. lei și pentru împrumuturi interne a constituit 4,3 mil. lei, dintre care 2,4 mil. lei - datoria S.A. „Flamingo-96” din mun. Bălți în proces de insolvabilitate prin lichidare pentru dobânda și penalitatea calculată pentru dezafectarea mijloacelor bugetare și 1,9 mil. lei - mijloacele dezafectate de la bugetul de stat în urma onorării garanțiilor de stat în cadrul Programului de stat „Prima casă”.

Riscurile asociate datoriei de stat la situația din 31 decembrie 2023

Principalele tipuri de riscuri asociate costului datoriei de stat a Republicii Moldova sunt:

- 1) Riscul valutar;
- 2) Riscul de refinanțare;
- 3) Riscul ratei de dobândă.

Pe lângă cele menționate mai sus, se atestă și *riscul operațional*, care acționează indirect asupra datoriei de stat.

1) Riscul valutar

Este identificat prin indicatorii:

a) *Ponderea datoriei de stat externe în totalul datoriei de stat*

Riscul valutar este unul din principalele categorii de riscuri asociate portofoliului datoriei de stat, deoarece afectează atât costul datoriei de stat, cât și volumul acesteia. Astfel, la situația din 31 decembrie 2023, 61,9 la sută din portofoliul datoriei de stat îi revine datoriei de stat externe, care este supusă riscului valutar fiind în totalitate denominată în valută străină. Ponderea datoriei de stat externe s-a diminuat cu 1,7 p.p. comparativ cu situația de la sfârșitul anului 2022.

Structura datoriei de stat pe componente, la situația din 31 decembrie 2021 - 31 decembrie 2023

Ponderea în total	31 dec. 2021	31 dec. 2022	31 dec. 2023
Datoria de stat internă	42,8%	36,4%	38,1%
Datoria de stat externă	57,2%	63,6%	61,9%

b) *Structura datoriei de stat pe valute*

Structura datoriei de stat pe valute, cu descompunerea coșului valutar DST, evidențiază vulnerabilitatea portofoliul datoriei de stat față de Euro și dolarul SUA, ceea ce implică necesitatea monitorizării continue a cursului de schimb al acestor valute. Astfel, ponderea datoriei de stat denominată în Euro și dolari SUA formează împreună aproximativ 52,0 la sută din portofoliul datoriei de stat. Deci, majorarea semnificativă a ratei de schimb a leului față de aceste valute străine ar expune portofoliul datoriei de stat riscului valutar, ceea ce ar crea o povară suplimentară pentru deservirea datoriei de stat externe.

**Structura datoriei de stat pe valute, la situația din
31 decembrie 2021 - 31 decembrie 2023**

Inclusiv DST				Cu descompunerea DST			
	31 dec. 2021	31 dec. 2022	31 dec. 2023		31 dec. 2021	31 dec. 2022	31 dec. 2023
Ponderea în total				Ponderea în total			
MDL	42,8%	36,4%	38,1%	MDL	42,8%	36,4%	38,1%
DST	32,4%	32,2%	29,3%	EUR	32,8%	39,2%	38,5%
EUR	22,6%	29,6%	29,5%	USD	14,4%	14,7%	13,3%
USD	0,9%	0,8%	0,7%	JPY	3,6%	3,5%	4,5%
JPY	1,2%	1,0%	2,4%	CNY	3,7%	3,8%	3,4%
GBP	0,003%	0,001%		GBP	2,7%	3,4%	2,2%
	100,0%	100,0%	100,0%		100,0%	100,0%	100,0%

Analizând impactul evoluției cursului de schimb al monedei naționale asupra soldului datoriei de stat la finele anului 2023 comparativ cu finele anului 2022, este de menționat că soldul datoriei de stat ca urmare a fluctuației ratelor de schimb a monedei naționale față de valutele străine în care este denominată datoria de stat externă s-a diminuat în proporție de 4,2 la sută. Luând în considerare ponderea fiecărei valute în totalul datoriei de stat odată cu descompunerea DST, cel mai mare impact asupra modificării soldului datoriei de stat l-a avut aprecierea leului față de Dolar și Euro.

2) Riscul de refinanțare

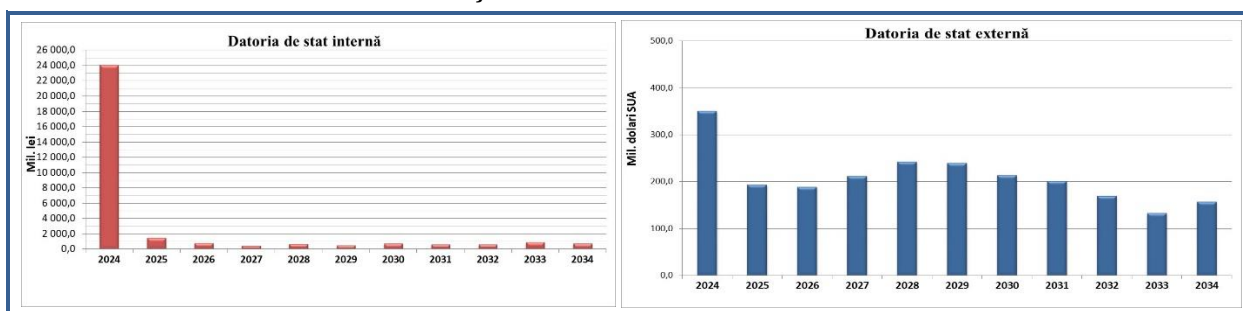
Riscul de refinanțare este identificat prin indicatorii:

a) Profilul rambursării datoriei de stat interne și externe

Notă: Profilul rambursării datoriei de stat interne nu include datoria Guvernului față de BNM (VMS convertite), cu excepția sumelor prevăzute spre rambursare incluse în Legea bugetului de stat pe anul respectiv, deoarece aceasta este reperfectată anual în baza unui Acord între Ministerul Finanțelor și BNM, astfel comportând un nivel redus al riscului de refinanțare. Profilul de rambursare a datoriei de stat externe nu include instrumentul alocarea DST, întrucât acesta reprezintă o datorie purtătoare de dobândă sub forma activelor de rezervă alocate de către FMI membrilor săi, care nu prevede rambursarea sumei principale și nu va fi refinanțată.

Luând în considerație estimările pentru profilul de răscumpărare a datoriei de stat interne, în anii ce urmează, se evidențiază vârful de plată pentru anul se evidențiază vârful de plată pentru anul 2024, ceea ce denotă faptul că datoria de stat internă este în continuare preponderent pe termen scurt. Totodată, menționăm că în luna octombrie 2024 urmează a fi rambursată VMS în sumă totală de 330,0 mil. lei, conform Legii nr.235/2016 privind emisiunea obligațiunilor de stat în vederea executării de către Ministerul Finanțelor a obligațiunilor de plată derivate din garanțiile de stat nr. 807 din 17 noiembrie 2014 și nr. 101 din 1 aprilie 2015. Segmentul de datorie de stat internă pe termen scurt ce urmează a fi refinanțat în fiecare an prin noi emisiuni de VMS, reprezintă un risc semnificativ pentru bugetul de stat, în contextul unor eventuale majorări ale ratelor de dobândă pe piața internă.

Prognoza rambursării datoriei de stat interne (mil. lei) și a datoriei de stat externe (mil. dolari SUA) care ajunge la scadență în decurs de 10 ani, conform situației din 31 decembrie 2023

În ce privește datoria de stat externă, se observă o distribuție relativ omogenă a plăților începând cu anul 2025 și respectiv un risc de refinanțare redus. Totodată, în anul 2024 se evidențiază vârful de plată al plăților spre rambursare. Ca urmare a structurii de rambursare a împrumuturilor externe cu perioade de grație și scadențe lungi, riscul de refinanțare este redus.

b) Perioada medie de maturitate (ATM) și datoria scadentă într-un an

**Indicatorii riscului de refinanțare, la situația din
31 decembrie 2021 – 31 decembrie 2023**

	Datoria de stat internă			Datoria de stat externă			Total datoria de stat		
	31 dec. 2021	31 dec. 2022	31 dec. 2023	31 dec. 2021	31 dec. 2022	31 dec. 2023	31 dec. 2021	31 dec. 2022	31 dec. 2023
Perioada medie de maturitate (ATM), ani	4,9	4,4	3,7	8,4	8,0	8,5	6,8	6,6	6,6
Datoria scadentă în decurs de 1 an, %	57,6 %	61,0 %	63,2 %	5,1 %	8,8 %	9,5 %	27,6 %	27,8 %	30,0 %

Indicatorii sus-menționați vin în suportul concluziilor formulate în baza profilului de rambursare al datoriei de stat interne, și anume, la situația din 31 decembrie 2023, 63,2% din datoria de stat internă urmează să ajungă la scadență în decurs de un an, ceea ce presupune faptul că datoria nouă care va fi contractată în scopul finanțării deficitului bugetului de stat, va fi supusă implicit și riscului ratei de dobândă. Este de remarcat faptul că comparativ sfârșitul anului 2022, datoria de stat internă scadentă în decurs de un an s-a majorat cu 2,2 p.p., ce se explică că Ministerul Finanțelor în scopul atenuării riscului de refinanțare, continuă să construiască lichidități bazate pe emisiuni ale VMS pe maturități lungi, în măsura în care condițiile de piață permit.

Datoria de stat externă, datorită instrumentelor pe termen lung, se încadrează în limite sigure, iar datoria de stat totală prezintă un risc de refinanțare moderat, astfel încât 30,0 la sută din aceasta urmează să ajungă la scadență în decurs de un an. Totodată, perioada medie de maturitate comparativ cu finele anului 2022 s-a menținut la același nivel de 6,6 ani.

3) Riscul ratei de dobândă

Este identificat prin indicatorii:

a) Structura datoriei de stat după tipul ratei de dobândă

Notă: În contextul analizei riscului ratei de dobândă, datoria de stat internă cu maturitatea de până la un an și purtătoare de rată a dobânzii fixă¹⁸ va fi atribuită la categoria datoriei cu rata dobânzii flotantă, întrucât din cauza maturității reduse aceasta va fi refinanțată în fiecare an la condiții noi de piață, fiind supusă riscului ratei de dobândă.

Spre deosebire de profilul rambursării datoriei de stat interne și externe, la calcularea indicatorilor riscului ratei de dobândă se include tot portofoliul datoriei de stat, inclusiv datoria Guvernului față de BNM (VMS convertite), cât și alocarea DST, acestea fiind supuse riscului ratei de dobândă.

Structura datoriei de stat interne și externe, după tipul ratei de dobândă, la situația din 31 decembrie 2021– 31 decembrie 2023, (%)

La situația din 31 decembrie 2023, în contextul Notei expuse mai sus, se observă un trend ascendent al datoriei de stat interne cu rată flotantă a dobânzii, constituind 61,1% din totalul datoriei de stat interne, mai mult cu 2,5 p.p. față de situația de la sfârșitul anului 2022, ceea ce se explică prin ponderea majoră a bonurilor de trezorerie în circulație, care deși se emit la o rată fixă a dobânzii, acestea comportă o expunere majoră față de fluctuația ratelor de dobândă datorită maturității reduse la care se emit. Astfel, la 31 decembrie 2023, instrumentul cu rata dobânzii fixă și termen de circulație mai mare de un an sunt Obligațiunile de stat cu maturitatea de 2, 3, 5, 7 și 10 ani, VMS pentru executarea de către Ministerul Finanțelor a obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat dar și VMS convertite în portofoliul BNM cu maturitatea de 2 ani.

Analizând structura datoriei de stat externe pe tipuri de rată a dobânzii, se atestă o majorare a ponderii datoriei de stat externe cu rata dobânzii flotantă. Astfel, la 31 decembrie 2023, datoria de stat externă cu rata dobânzii flotantă a constituit 44,5 la sută din totalul datoriei de stat externe, cu 2,9 p.p. mai mult comparativ cu sfârșitul anului 2022 și cu 6,9 p.p. mai mult comparativ cu finele anului 2021.

În ce privește datoria de stat, ponderea datoriei cu rata dobânzii flotantă constituie 50,8% la sută și reflectă o majorare cu 3,0 p.p. comparativ cu sfârșitul anului 2022 și cu 5,6 p.p. comparativ cu finele anului 2021. Ponderea relativ înaltă a datoriei cu rata dobânzii flotantă în portofoliul datoriei de stat se datorează atât datoriei de stat externe care pe parcursul perioadei de referință au avut loc intrări de împrumuturi de stat externe cu rata dobânzii flotantă cât și datoriei de stat interne,

¹⁸ VMS cu maturitatea de 91 zile, 182 zile și 364 zile.

care din cauza instrumentelor cu maturitatea de până la un an prezintă un risc al ratei de dobândă, cât și un risc de refinanțare pronunțat.

b) Perioada medie de refixare (ATR) și datoria ce urmează a fi refixată într-un an

Indicatorul perioada medie de refixare este cu atât mai sigur cu cât deține o valoare mai mare, la fel ca și indicatorul riscului de refinanțare – perioada medie de maturitate.

**Indicatorii riscului ratei de dobândă, la situația din
31 decembrie 2021 – 31 decembrie 2023**

	Datoria de stat internă			Datoria de stat externă			Total datoria de stat		
	31 dec. 2021	31 dec. 2022	31 dec. 2023	31 dec. 2021	31 dec. 2022	31 dec. 2023	31 dec. 2021	31 dec. 2022	31 dec. 2023
Perioada medie de refixare (ATR), ani	4,9	4,4	3,7	6,1	5,9	5,5	5,6	5,3	4,8
Datoria cu rata dobânzii ce urmează a fi refixată în decurs de 1 an, %	58,0 %	61,8 %	63,4 %	40,5 %	43,8 %	46,6 %	48,0 %	50,3 %	53,0 %

Datoria de stat internă este expusă în cea mai mare măsură riscului ratei de dobândă, întrucât la situația din 31 decembrie 2023, 63,4 la sută din datoria de stat internă urmează să fie refixată la rate noi de dobândă în decurs de 1 an. Astfel, o majorare a ratelor de dobândă pe piața internă va afecta direct costurile aferente datoriei de stat interne. Ratele de dobândă aferente datoriei de stat externe sunt refixate, în mediu, în decurs de 5,5 ani, cu 0,4 ani mai puțin comparativ cu sfârșitul anului 2022.

În ce privește datoria de stat în ansamblu, deși perioada de refixare a întreg portofoliului este de 4,8 ani, totuși 53,0 la sută din aceasta urmează a fi refixată la rate noi de dobândă în decurs de 1 an, astfel evidențiindu-se expunerea portofoliului datoriei de stat față de riscul ratei de dobândă.

c) Durata Macaulay¹⁹ pentru VMS emise pe piața primară aflate în circulație la situația din 31 decembrie 2023

Durata Macaulay este o variabilă metrică a volatilității prețurilor. Aceasta ne arată cu cât se majorează sau se diminuează valoarea portofoliului dacă se modifică ratele dobânzii (sensibilitatea prețului VMS) și poate fi considerată o măsură a riscului ratei dobânzii. Ca regulă generală, pentru fiecare modificare de 1,0% a ratelor dobânzii (majorare sau diminuare), valoarea de piață a portofoliului se va schimba cu aproximativ 1,0% în direcția opusă, pentru fiecare an de durată. Durata portofoliului VMS emise pe piața primară a constituit 0,62 ani la situația din 31 decembrie 2023. Astfel, la o eventuală majorare/diminuare cu 1,0% a ratei dobânzii,

¹⁹ Pentru calcularea indicatorilor durata Macaulay, durata modificată și convexitatea au fost utilizate datele primare extrase din SI DMFAS și Bloomberg (cotațiile afișate de dealerii primari).

valoarea de piață a portofoliului se va diminua/majora cu aproximativ 0,62% ($1,0\% \times 0,62 \text{ ani}$)²⁰.

d) Durata modificată pentru VMS emise pe piața primară aflate în circulație la situația din 31 decembrie 2023

Durata modificată este considerată o continuare a duratei Macaulay, indicând o măsură mai precisă a sensibilității prețurilor. Astfel, la situația din 31 decembrie 2023 durata modificată a portofoliului este de 0,58 ani, ceea ce indică că pentru fiecare modificare de 1,0% a randamentului (majorare sau diminuare), valoarea de piață a portofoliului se va schimba cu aproximativ 0,58% ($1,0\% \times 0,58 \text{ ani}$).

e) Convexitatea este o măsură a gradului de curbură a relației preț – randament. Cu cât această relație manifestă o curbură mai accentuată, cu atât convexitatea este mai mare.

Din punct de vedere matematic, convexitatea se calculează ca derivata de ordinul doi a funcției dependente, care arată relația dintre valoarea de piață a portofoliului și randament.

Astfel, rezultatul convexității portofoliului de 0,54 ne arată că odată cu creșterea/micșorarea randamentului cu 1,0%, valoarea de piață a portofoliului se va diminua/majora aproximativ cu 0,54% ($1,0\% \times 0,54$).

Combinând rezultatele duratei modificate și convexității, se obține o măsură cu o acuratețe mai ridicată a modificării valorii de piață a portofoliului în funcție de modificarea randamentului. Astfel, la creșterea randamentului cu un punct procentual valoarea de piață a portofoliului se micșorează cu 146,6 mil. lei sau cu 0,6%, fiind egală cu 25 081,0 mil. lei.

Comparativ cu anul 2022 valoarea de piață a portofoliului s-a majorat cu 6 446,1 mil. lei, aceasta fiind cauzată în mare parte de majorarea volumului de emisiune a valorilor mobiliare de stat.

4) Riscul operațional

Riscul operațional se referă la aspecte precum sistemele informaționale și procedurile de ținere a evidenței datoriei sectorului public, garanțiilor de stat și recreditării de stat, procesare a datelor, raportare, păstrare etc.

Pe parcursul anului 2023 a fost elaborat Planul de gestionare a riscului operațional și de continuitate a activităților aferente managementului datoriei de stat pentru anul 2023. Documentul stabilește principalele măsuri de reacție la riscurile operaționale, urmărindu-se în același timp diminuarea probabilității de apariție ulterioară a acestora. Informația privind progresul înregistrat pe marginea implementării documentului respectiv urmează a fi prezentată în Raportul privind situația în domeniul datoriei sectorului public, garanțiilor de stat și recreditării de stat pentru anul 2023.

²⁰ Valoare de piață reprezintă valoarea portofoliului reieșind din prețul de piață al VMS calculat în baza cotațiilor VMS la situația din 03 ianuarie 2024 aceasta constituind 25 227,7 mil. lei.

Un aspect important aferent riscului operațional ține și de sistemul informațional de management al datoriei și analiză financiară (DMFAS), precum și de înregistrarea și menținerea cu acuratețe a datelor. În acest sens, se efectuează cu regularitate procedura de validare a sistemului informațional în conformitate cu Calendarul de validare existent și asigură înlăturarea erorilor depistate.

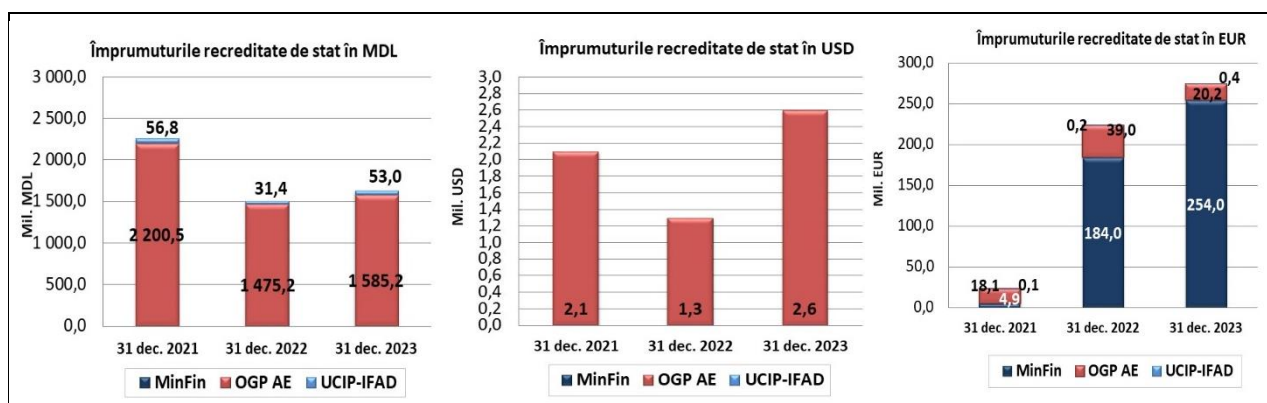
În contextul fortificării procesului de raportare a datelor privind datoria sectorului public și veridicității lor, responsabili de gestionarea datoriei de stat monitorizează și verifică în permanență, din mai multe surse, calitatea informației primite de la entitățile sectorului public.

Recreditarea de stat

Recreditarea de stat se efectuează prin intermediul Ministerului Finanțelor (MinFin), Oficiului de Gestionare a Programelor de Asistență Externă (OGP AE) și Unității Consolidate pentru Implementarea Programelor Fondului Internațional pentru Dezvoltarea Agricolă (UCIP-IFAD).

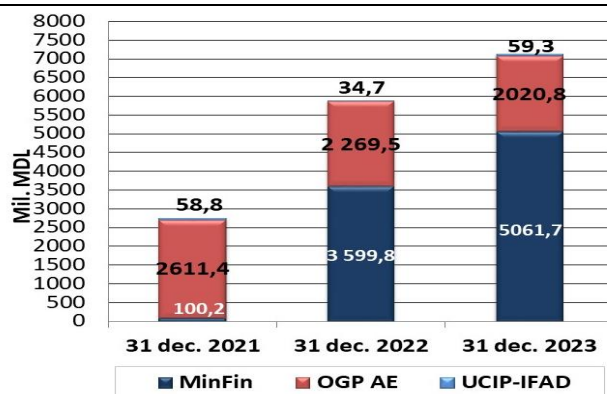
Pe parcursul anului 2023 din contul liniilor de creditare și a mijloacelor circulante acumulate (din rambursarea sumelor principale, dobânzilor aferente de către băncile, organizațiile de creditare nebankare (OCN) și asociațiile de economii și împrumut (AEÎ) participante la recreditarea de stat) pentru realizarea proiectelor finanțate din surse externe au fost recreditate împrumuturi către agenți economici, autorități publice locale și băncile, organizațiile de creditare nebankare, asociațiile de economii și împrumut participante la recreditarea de stat în sumă de 1 638,2 mil. lei, 2,6 mil. dolari SUA și 274,6 mil. euro (echivalent a cca 7 141,8 mil. lei), inclusiv: din surse recreditate din mijloacele circulante acumulate – 1 466,8 mil. lei, 2,6 mil. dolari SUA și 11,0 mil. euro (echivalent a cca 1 722,4 mil. lei) sau 24,1% din suma totală recreditată.

Împrumuturile recreditate de stat pe creditori, la situația din 31 decembrie 2021 – 31 decembrie 2023

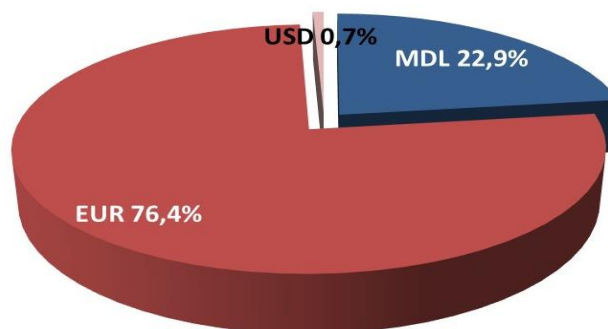
În perioada de analiză, se atestă un trend ascendent aferent valorii mijloacelor financiare îndreptate spre recreditare în scopul implementării proiectelor finanțate din surse externe atât în moneda națională, cât și în euro și dolari SUA.

Împrumuturile recreditate de stat, recalulate în moneda națională la data tranzacției, la situația de finele anului 2021, 2022 și 2023 (mil. lei)

Pe parcursul anului 2023 se constată o creștere a mijloacelor financiare îndreptate spre recreditarea de stat în comparație cu anul 2021 și anul 2022, condiționată de o cerere mai mare de recreditare din partea beneficiarilor, precum și de implementarea proiectelor noi, finanțate din contul împrumuturilor externe de stat.

Structura împrumuturilor recreditate de stat, pe valute, pe parcursul anului 2023 (%)

În perioada de referință poziția dominantă în structura împrumuturilor recreditate de stat pe valute este ocupată de euro cu 76,4%, urmată de moneda națională cu 22,9% și dolarul SUA cu 0,7%.

Sumele recreditate pe parcursul anului 2023 se prezintă după cum urmează:

1) prin intermediul Ministerului Finanțelor – 254,0 mil. euro (echivalent a cca 5 061,7 mil. lei), inclusiv:

- Proiectul „Securitatea furnizării gazelor naturale” (S.A. „Energocom”) – 240,7 mil. euro;
- Proiectul de dezvoltare a Sistemului Electroenergetic (Î.S. „Moldelectrica”) – 6,3 mil. euro;
- Proiectul „Împrumutul destinat reabilitării rețelelor de transport ale Î.S. „Moldelectrica”” – 2,7 mil. euro;
- Cel de-al doilea Proiect de îmbunătățire a eficienței sistemului de alimentare centralizată cu energie termică, finanțat de Banca Mondială – 0,3 mil. euro;
- Proiectul de achiziție a locomotivelor și restructurarea infrastructurii feroviare (Î.S. „Calea Ferată din Moldova”) – 4,0 mil. euro.

2) prin intermediul Oficiului de Gestionare a Programelor de Asistență Externă – 1 585,14 mil. lei, 2,63 mil. dolari SUA și 20,2 mil. euro (echivalent a cca 2020,8 mil. lei), dintre care:

➤ resurse recreditate direct din împrumuturile externe – 118,3 mil. lei și 9,16 mil. euro, inclusiv:

Proiectul „Livada Moldovei” – 118,3 mil. lei și 9,16 mil. euro;

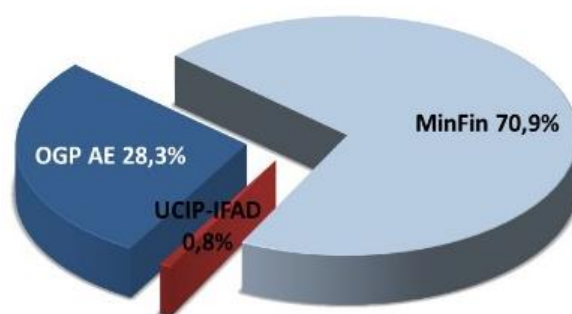
➤ resurse recreditate din mijloacele OGP AE circulante acumulate – 1 466,84 mil. lei, 2,63 mil. dolari SUA și 11,04 mil. euro, inclusiv:

- Proiectul de Finanțare Rurală și Dezvoltare a Întreprinderilor Mici (FIDA I) – 148,08 mil. lei și 0,06 mil. euro;
- Proiectul de Revitalizare a Agriculturii (FIDA II, PRA) – 64,09 mil. lei, 0,27 mil. dolari SUA și 0,2 mil. euro;
- Proiectul de Dezvoltare a Afacerilor Rurale (FIDA III, PDAR) – 48,32 mil. lei, 1,53 mil. dolari SUA și 0,28 mil. euro;
- Proiectul de Servicii Financiare Rurale și Marketing (FIDA IV) – 36,63 mil. lei și 0,28 mil. dolari SUA;
- Proiectul de Servicii Financiare Rurale și Dezvoltarea Businessului Agricol (FIDA V) – 75,73 mil. lei, 0,55 mil. dolari SUA și 0,25 mil. euro;
- Programul Rural de Reziliență Economică-Climatică Incluzivă (FIDA VI) – 100,02 mil. lei și 0,09 mil. euro;
- Proiectul de Reziliență Rurală (FIDA VII, PRR) – 57,72 mil. lei;
- Proiectul de Investiții și Servicii Rurale, faza I (RISP I) – 183,32 mil. lei;
- Proiectul de Investiții și Servicii Rurale, faza II (RISP II) – 180,13 mil. lei și 0,31 mil. euro;
- Proiectul Kreditanstalt fur Wiederaufbau (KFW) – 26,46 mil. lei și 0,49 mil. euro;
- Proiectul „Filieră de Vin” – 15,1 mil. lei și 1,58 mil. euro;
- Proiectul de Ameliorare a Competitivității (PAC 1) – 35,4 mil. lei și 1,19 mil. euro;
- Proiectul de Ameliorare a Competitivității, faza 2 (PAC 2) – 135,55 mil. lei și 1,51 mil. euro;
- Proiectul Livada Moldovei – 170,58 mil. lei și 4,99 mil. euro;
- Proiectul COVID-19 răspuns de urgență și suport ÎMMM – 189,71 mil. lei și 0,09 mil. euro.

3) prin intermediul Unității Consolidate pentru Implementarea Programelor Fondului Internațional pentru Dezvoltarea Agricolă (resurse recreditate direct din împrumuturile externe) – 53,04 mil. lei și 0,36 mil. euro (echivalent a circa 59,3 mil. lei), din care:

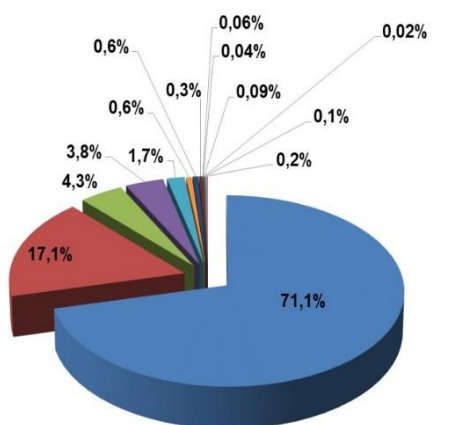
- Proiectul de Reziliență Rurală (FIDA VII, PRR) – 40,01 mil. lei și 0,36 mil. euro;
- Proiectul Îmbunătățirea capacităților pentru transformarea zonei rurale (FIDA VIII) – 13,03 mil. lei.

Structura recreditării împrumuturilor de stat între instituțiile participante, pe parcursul anului 2023 (%)

În perioada de referință, cota majoră de recreditare de stat îi revine Ministerul Finanțelor (70,9%), urmată de Oficiul de Gestionare a Programelor de Asistență Externă cu cota de 28,3% și Unitatea Consolidată pentru Implementarea Programelor FIDA cu 0,8%.

Structura recreditării împrumuturilor de stat sub aspectul activităților economice pe parcursul anului 2023

Activitățile economice	mil. lei
Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	5 079,0
Agricultură, silvicultură și pescuit	1 224,8
Industria prelucrătoare	310,5
Comerț cu ridicata și cu amănuntul; Întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor	268,7
Transport și dezvoltare	122,7
Activități de cazare și alimentație publică	40,6
Activități de servicii administrative și activități de servicii suport	39,7
Construcții	21,8
Sănătate și asistența socială	12,1
Alte activități de servicii	7,4
Informații și comunicații	4,1
Distribuția apei, salubritate și gestionarea deșeurilor	6,2
Arta, activități de recreere și de agrement	2,7
Învățământ	1,5
TOTAL:	7 141,8

În structura mijloacelor financiare recreditate de stat, pe parcursul anului 2023, sub aspectul activităților economice, ponderea majoră îi revine activității economice

producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaz cu 71,1%, urmată de activitatea agricultură, silvicultură și pescuit cu 17,1%, cota cea mai mică îi revine activității învățământ cu o pondere de 0,02%.

În perioada de analiză a fost rambursată de către agenții economici, autoritățile publice locale și băncile, organizațiile de creditare nebancare, asociațiile de economii și împrumut participante la recreditarea de stat suma principală, dobânda și alte plăți aferente în sumă de 1 499,1 mil. lei, 11,4 mil. dolari SUA, 342,9 mil. euro și 0,9 mil. Yeni Japonezi (echivalent a cca 8 348,4 mil. lei). Astfel:

1) pe împrumuturile recreditate prin intermediul Ministerului Finanțelor au fost rambursate – 4,0 mil. lei, 9,2 mil. dolari SUA, 317,9 mil. euro și 0,9 mil. Yeni Japonezi.

2) pe împrumuturile recreditate prin intermediul Oficiului de Gestionare a Programelor de Asistență Externă au fost rambursate – 1 425,1 mil. lei, 2,2 mil. dolari SUA și 24,8 mil. euro, din care:

a) resurse recreditate direct din împrumuturi externe – 280,8 mil. lei, 0,3 mil. dolari SUA și 11,6 mil. euro;

b) resurse recreditate din mijloacele circulante acumulate – 1 144,3 mil. lei, 1,9 mil. dolari SUA și 13,2 mil. euro.

3) pe împrumuturile recreditate prin intermediul Unității Consolidate pentru Implementarea Programelor FIDA au fost rambursate – 70,0 mil. lei, 0,03 mil. dolari SUA și 0,2 mil. euro.

La situația din 31 decembrie 2023, soldul datoriilor beneficiarilor recreditați constituie: 4 007,9 mil. lei, 23,5 mil. dolari SUA, 297,8 mil. euro și 896,9 mil. Yeni Japonezi (echivalent a 10 291,7 mil. lei), micșorându-se față de sfârșitul anului 2022 cu 1 208,1 mil. lei, ce constituie o descreștere de cca 10,5%, iar comparativ cu sfârșitul anului 2021 s-a majorat cu 63,44%. Astfel:

1) pe împrumuturile recreditate prin intermediul Ministerului Finanțelor – 67,2 mil. lei, 19,1 mil. dolari SUA, 224,9 mil. euro și 896,9 mil. Yeni Japonezi (echivalent a 4 864,2 mil. lei sau 47,3% din suma totală a datoriilor);

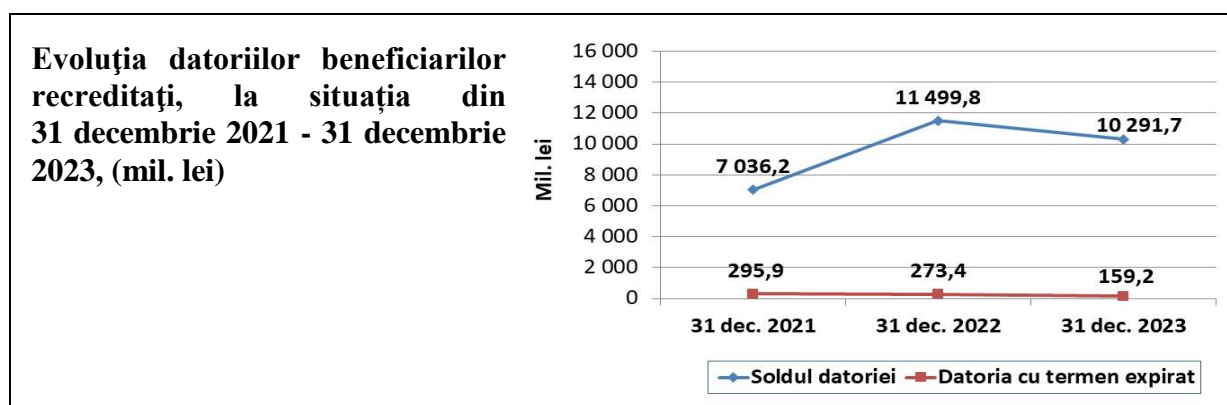
2) pe împrumuturile recreditate prin intermediul Oficiului de Gestionare a Programelor de Asistență Externă și Unității Consolidate pentru Implementarea Programelor FIDA – 3 940,7 mil. lei, 4,4 mil. dolari SUA și 72,9 mil. euro (echivalent a 5 427,5 mil. lei sau 52,7% din suma totală a datoriilor).

Datoria cu termen expirat, la situația din 31 decembrie 2023, se atestă atât la împrumuturile recreditate prin intermediul Ministerului Finanțelor, cât și prin intermediul Oficiului de Gestionare a Programelor de Asistență Externă și se cifrează la 69,8 mil. lei, 4,1 mil. dolari SUA și 0,9 mil. euro (echivalent a 159,2 mil. lei) sau 1,5% din suma datoriilor totale, micșorându-se în comparație cu sfârșitul anului 2022 cu 114,2 mil. lei, ce constituie o descreștere de cca 41,8%, iar comparativ cu sfârșitul anului 2021 s-a micșorat cu 46,2%. Astfel:

1) pe împrumuturile recreditate prin intermediul Ministerului Finanțelor – 66,0 mil. lei, 4,1 mil. dolari SUA și 0,4 mil. euro (echivalent a 145,4 mil. lei) sau 91,3% din totalul datoriei expirate. Beneficiarii recreditați care nu au executat graficele de rambursare a datoriilor sunt:

- Programul de dezvoltare a serviciilor de aprovizionare cu apă potabilă, finanțat de Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (Consiliul raional Soroca);
- Proiectul Alimentare cu Apă și Canalizare, finanțat de către Banca Mondială (Î.M. Apă canal Cahul, Direcția de producție Apă Canal Ștefan-Vodă);
- Proiectul Energetic II suplimentar (Consiliul raional Drochia);
- Întreprinderile în proces de insolvență și întreprinderile potențial falite.

2) pe împrumuturile recreditate și/sau monitorizate prin intermediul Oficiului de Gestionare a Programelor de Asistență Externă – 3,8 mil. lei și 0,5 mil. euro (echivalentul a 13,8 mil. lei) sau 8,7% din totalul datoriei expirate. Datoria dată a fost înregistrată la B.C. „Investprivatbank” S.A. în legătură cu insolvențabilitatea acesteia, la AEÎ „Grimăncăuți” și la întreprinderile vitivinicole recreditate în cadrul Proiectului „Filieri de Vin” („Magnolia-94” S.R.L., „F.P.C. „Vindicum” S.R.L., „Univers-Vin” S.R.L., „Basarabia L-Win Invest” S.R.L.).

Graficul prezentat atestă că, comparativ cu finele anului 2021 evoluția soldului datoriilor are o evoluție ascendentă, condiționată de cererea de acordare a împrumuturilor din partea beneficiarilor recreditați, precum și implementarea proiectelor noi, finanțate din surse externe, iar comparativ cu sfârșitul anului 2022 are o evoluție descendentă, condiționată de rambursarea împrumuturilor recreditate (în special de către S.A. „Energocom”) și anularea unor datorii în rezultatul încetării procesului de insolvență. Soldul datoriilor cu termen de achitare expirat are o evoluție descendentă, condiționată de anularea datoriilor.

Urmare a încetării procesului de insolvență și radierii din Registrul de stat al persoanelor juridice a S.A. „Avicola Vadul lui Vodă” și S.A. „Becon-Basarabia”, la data de 10 octombrie 2023, prin Ordinul Ministrului Finanțelor nr. 94, a fost anulată datoria pe împrumuturile recreditate în mărime de 3,2 mil. lei și 5,6 mil. dolari SUA.

Ministerul Finanțelor își onorează sarcina de încasare a datoriilor expirate prin intermediul Serviciului Fiscal de Stat prin aplicarea măsurilor de executare silită, în conformitate cu legislația în vigoare, față de beneficiarii recreditării care dețin arierate pe împrumuturile recreditate. Astfel, pe parcursul anului 2023, la bugetul de stat în acest sens au fost încasate 17,5 mil. lei, ceea ce constituie 0,2% din suma totală rambursată în perioada de referință.

Analizând structura datoriilor prin prisma beneficiarilor recreditați, se constată că în perioada de referință sunt active operațiunile de recreditare față de 77 de beneficiari recreditați:

1) 33 agenți economici cu soldul datoriilor de 4 413,3 mil. lei sau 42,9% din suma totală a datoriilor, dintre care 147,0 mil. lei sunt datorii cu termen expirat (92,3% din suma totală a datoriilor expirate), dintre care:

a) 15 întreprinderi care au datorii în sumă de 4 191,0 mil. lei activează în regim ordinar. Suma datoriilor cu termen expirat constituie 6,9 mil. lei (4,3% din suma totală a datoriilor expirate);

b) 12 întreprinderi care au datorii în sumă de 139,9 mil. lei se află în proces de insolabilitate conform Legii insolabilității. Suma datoriilor cu termen expirat constituie 57,7 mil. lei (36,3% din suma totală a datoriilor expirate);

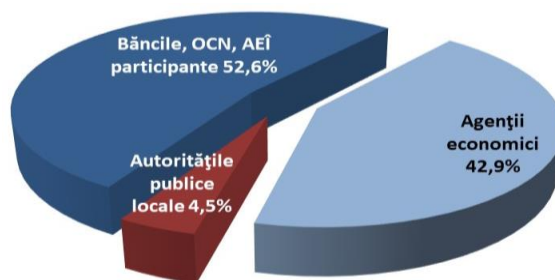
c) 4 întreprinderi care au datorii în sumă de 72,5 mil. lei sunt potențial faliți. Suma datoriilor cu termen expirat constituie 72,5 mil. lei (45,5% din suma totală a datoriilor expirate);

d) 2 întreprinderi au datorii în sumă de 9,9 mil. lei și lipsesc din Registrul de Stat al persoanelor juridice. Suma datoriilor cu termen expirat constituie 9,9 mil. lei (6,2% din suma totală a datoriilor expirate). De la agenții economici nominalizați nu este posibilitatea reală de rambursare a datoriilor cu termen expirat.

2) 27 autorități ale administrației publice locale dețin datorii în sumă de 460,9 mil. lei (4,5% din suma totală a datoriilor). Suma datoriilor cu termen expirat constituie 8,4 mil. lei (5,3% din suma totală a datoriilor expirate);

3) 17 bănci, organizații de creditare nebancare și asociații de economii și împrumut participante la recreditarea de stat înregistrează datorii în sumă de 5 417,5 mil. lei (52,6% din suma totală a datoriilor), dintre care 3,8 mil. lei sunt cu termen expirat (2,4% din suma totală a datoriilor expirate).

Structura datoriilor prin prisma beneficiarilor recreditați, la situația din 31 decembrie 2023, (%)

Reieșind din diagrama prezentată se atestă, că datoriile organizațiilor de creditare nebancare și asociațiilor de economii și împrumut participante la recreditarea de stat constituie ponderea majoră de 52,6% din toate datoriile, urmate de agenții economici cu cota de 42,9% și autoritățile publice locale cu o parte de 4,5%.

**Soldul datoriilor la împrumuturile recreditate de stat pe debitori, la situația din
31 decembrie 2023**

Nr. d/o	Beneficiarii recreditați	Numărul beneficiarilor	Soldul datoriei		Soldul datoriei cu termenul de achitare expirat	
			mil. lei	%	mil. lei	%
1.	Întreprinderile de stat	6	4 116,5	40,0	65,5	41,1
2.	Întreprinderile municipale	8	225,1	2,2	11,0	6,9
3.	Autoritățile publice locale	27	460,9	4,5	8,4	5,3
4.	Întreprinderile din sectorul privat	19	71,7	0,7	70,5	44,3
5	Băncile, OCN, AEÎ participante	17	5 417,5	52,6	3,8	2,4
	Total	77	10 291,7	100,00	159,2	100,0

Reieșind din datele prezentate se constată, că partea cea mai mare a datoriilor (52,6%) se înregistrează la bănci, organizațiile de creditare nebancare și asociațiile de economii și împrumut participante la recreditarea de stat, urmate de întreprinderile de stat cu o cotă de 40,0%, la polul opus fiind întreprinderile din sectorul privat cu o cotă de 0,7%. În partea ce ține de arierate, întreprinderile din sectorul privat înregistrează partea majoră a acestora (44,3%), urmate de întreprinderile de stat, întreprinderile municipale, autoritățile publice locale, și băncile, organizațiile de creditare nebancare, asociațiile de economii și împrumut participante cu o cotă de 2,4%.

Analizând datoriile beneficiarilor recreditați sub aspectul activităților economice s-au înregistrat datorii la împrumuturile recreditate după cum urmează:

1) producția și furnizarea de energie termică, gaze, apă caldă și aer condiționat – 3 782,1 mil. lei sau 36,7% din suma totală a datoriilor împrumuturilor recreditate;

2) agricultură, silvicultură și pescuit – 3 550,9 mil. lei sau 34,5% din suma totală a datoriilor împrumuturilor recreditate;

3) industria prelucrătoare – 710,7 mil. lei sau 6,9% din suma totală a datoriilor împrumuturilor recreditate;

4) transport și dezvoltare – 638,7 mil. lei sau 6,2% din suma totală a datoriilor împrumuturilor recreditate;

5) comerț cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor – 499,2 mil. lei sau 4,9% din suma totală a datoriilor împrumuturilor recreditate;

6) distribuția apei, salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare – 334,4 mil. lei sau 3,2% din suma totală a datoriilor împrumuturilor recreditate;

7) construcții – 321,3 mil. lei sau 3,1% din suma totală a datoriilor împrumuturilor recreditate;

8) activități de servicii administrative și activități de servicii suport – 153,3 mil. lei sau 1,5% din suma totală a datoriilor împrumuturilor recreditate;

9) sănătate și asistența socială – 152,1 mil. lei sau 1,5% din suma totală a datoriilor împrumuturilor recreditate;

10) arta, activități de recreere și de agrement – 50,3 mil. lei sau 0,5% din suma totală a împrumuturilor recreditate;

11) activități de cazare și alimentație publică – 66,6 mil. lei sau 0,6% din suma totală a datoriilor împrumuturilor recreditate;

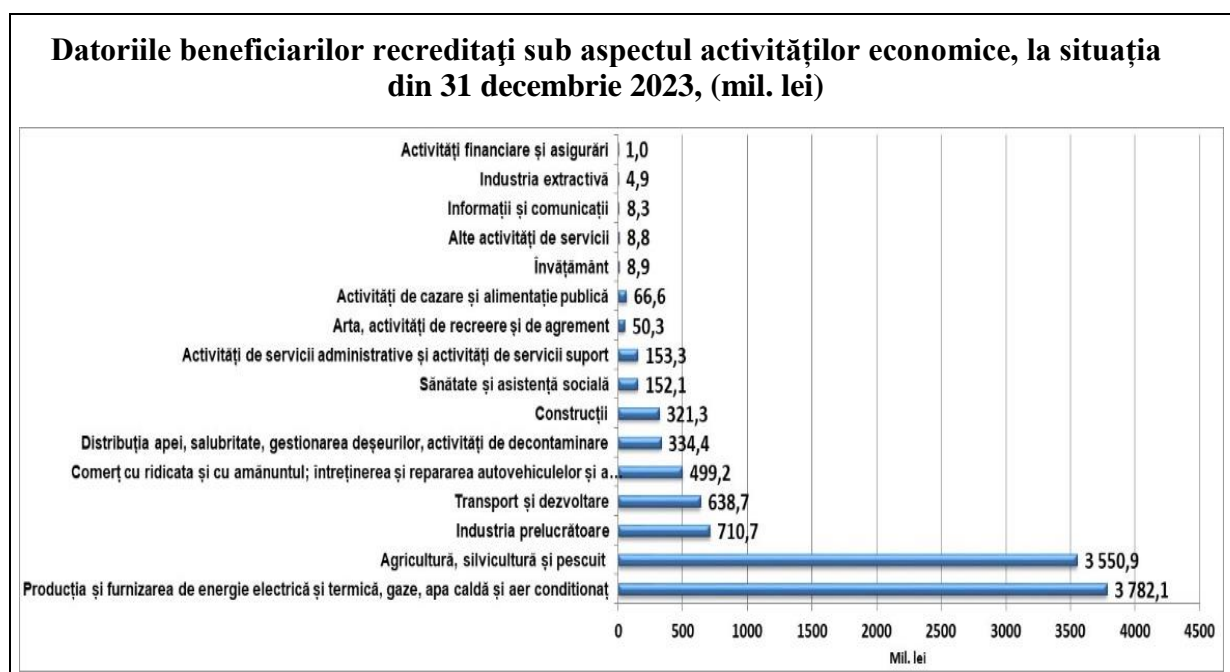
12) informații și comunicare – 8,3 mil. lei sau 0,08% din suma totală a împrumuturilor recreditate;

13) industria extractivă – 4,9 mil. lei sau 0,05% din suma totală a datoriilor împrumuturilor recreditate;

14) învățământ – 8,9 mil. lei sau 0,09% din suma totală a împrumuturilor recreditate;

15) alte activități de servicii – 8,8 mil. lei sau 0,09% din suma totală a împrumuturilor recreditate;

16) activități financiare și asigurări – 1,0 mil. lei sau 0,01% din suma totală a datoriilor împrumuturilor recreditate.

Conform graficului prezentat ponderea majoră din structura datoriilor beneficiarilor recreditați revine activității economice producția și furnizarea de energie termică, gaze, apă caldă și aer condiționat cu 36,7%, urmată de activitatea agricultură, silvicultură și pescuit cu 34,5%, în timp ce activității financiare și asigurări îi revine partea cea mai mică de 0,01%.

Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova
Direcția generală datoria sectorului public și asistență externă
Adresa poștală: MD-2005, mun. Chișinău, str. Constantin Tănase, 7
www.mf.gov.md, tel.(022) 26-27-26

Raportul privind implementarea Planului de gestionare a riscului operațional și de continuitate a activităților aferente managementului datoriei de stat pentru anul 2023

Denumirea riscului operațional	Reacții de răspuns ale colaboratorilor DGDSPAЕ
1. Resurse umane	
1.1. Absența persoanei cheie	<p>-Au fost delegate sarcinile/atribuțiile către alți colaboratori ai direcției pe tematica respectivă;</p> <p>-Au fost coordonate în prealabil activitățile asigurându-se prezența persoanei – cheie în momentele de importanță majoră pentru activitatea direcției;</p> <p>-În cazurile în care se cunoștea în prealabil perioada absenței persoanei-cheie, aceasta a asigurat exercitarea în prealabil a sarcinilor și atribuțiilor care îi revin conform fișei postului;</p> <p>-A fost suplinit numărul de persoane instruite pe tematici relevante activității direcției.</p>
1.2. Erori comise de către persoanele responsabile	<p>-A fost verificată informația și comparate rezultatele din mai multe surse;</p> <p>-A fost aplicat principiului celor patru ochi/verificarea informațiilor elaborate de minim două persoane;</p> <p>-Evidența tranzacțiilor VMS a fost ținută în paralel în S.I.DMFAS, Acces și Excel, ceea ce a permis verificarea și prezentarea unei informații veridice.</p>
1.3. Abilități insuficiente ale personalului implicat	<p>-În situația capacităților analitice limitate, pe parcursul anului 2023 s-a pus accentul pe autoinstruire a personalului în format online la cursurile oferite de Banca Mondială, FMI, JVI, MCDF și delegarea la cursurile offline.</p>
1.4. Fluxul personalului DGDSPAЕ	<p>-Instruirea personalului și delegarea temporară a responsabilităților către alți colaboratori a permis să fie diminuat impactul fluxului de personal din cadrul subdiviziunii.</p>
1.5. Fluxul personalului -cheie din cadrul IP CTIF	<p>-Pe parcursul anului s-a asigurat colaborarea, precum și informarea IP CTIF de importanța asigurării continuității procesului de funcționare a SI DMFAS.</p>
2. Nerespectarea prevederilor legale	
2.1. Executarea atribuțiilor în mod fraudulos, corupt și necinstit	<p>-Întru exercitarea a atribuțiilor de serviciu colaboratorii DGDSPAЕ au avut obligația să respecte cu strictețe prevederile legale și să se conformeze Codului de etică și Conduită pentru angajații Direcției și membrii comisiilor care au tangență cu domeniul datoriei sectorului public.</p>

2.2. Risc de buget de timp	<ul style="list-style-type: none"> -Colaboratorii DGDSPAЕ s-au ghidat de principiul prioritizării activităților; -Informația a fost verificată prin contrapunere cu alte surse, inclusiv pe verticală, documentele elaborate fiind coordonate și cu alte subdiviziuni ale ministerului/instituției care au tangență cu subiectul abordat; -A fost folosit pe deplin sistemul informațional “E-managementul documentelor și petițiilor”, care a permis reducerea considerabilă a timpului de avizare și promovare a proiectelor de acte normative.
2.3. Nerespectarea prevederilor contractului/acordului de împrumut	<ul style="list-style-type: none"> -Au fost monitorizate permanent acțiunile aferente programului de suport bugetar, cât și urmărită îndeplinirea condiționalităților prevăzute de program; -Au fost monitorizate condiționalitățile necesare pentru efectuarea debursărilor; -Au fost examinate continuu contractele de împrumut, cât și monitorizate amendamentele existente; -A fost efectuată analiza financiară a companiilor și evaluarea gajului; -Au fost verificate cu strictețe dățile de plată scadente conform contractelor de împrumut pentru a evita întârzierile de plăți și achitări de penalități.
3. Infrastructură și tehnologii informaționale	
3.1. Defecțiuni tehnice ale utilajului de lucru (inclusiv viruși)	<ul style="list-style-type: none"> -În cazul defecțiunii sistemelor DMFAS și TREZ 2, au fost delegate atribuțiile către IP CTIF. Astfel, pe parcursul anului 2023, IP CTIF a asigurat suportul necesar, funcționalitatea și gestionarea rețelei de calculatoare în vederea desfășurării proceselor critice activității DGDSPAЕ.
3.2. Incapacitatea sistemului informațional existent (DMFAS) de a generaliza și furniza informația necesară corect și în termen;	<ul style="list-style-type: none"> - A fost efectuată cu regularitate validarea sistemului informațional DMFAS în conformitate cu Calendarul de validare al datelor existente; -A fost delegată atribuțiile către IP CTIF, asigurându-se totodată înlăturarea erorilor depistate.
3.3. Tergiversarea de către experții UNCTAD a procedurilor soluționare a erorilor depistate în SI DMFAS	<ul style="list-style-type: none"> - Pe parcursul anului 2023 au fost depistate probleme la elaborarea prognozelor privind deservirea datoriei, acestea fiind ajustate manual de către utilizator.
3.4. Echipament de lucru insuficient	<ul style="list-style-type: none"> -Au fost efectuate cu regularitate actele de verificare pe două direcții: pe de o parte cu creditorii externi, pe de altă parte cu unitățile de implementare, cu contrapunerea datelor prezentate de aceștia;

	-Au fost monitorizate cu regularitate extrasele de cont și zilele de odihnă/sărbătoare a băncilor intermediare cu care BNM conlucrează și prin care are loc efectuarea transferurilor către beneficiarii finali, pentru a nu admite cazuri de tergiversare a plăților.
3.5. Deconectare la rețeaua de curent electric și internet	- Au fost înregistrate sistări a curentului electric, dar a fost utilizat generatorul de energie electric, astfel încât activitățile să nu fie sistate; - Sistarea accesului la internet nu a avut loc, ceea ce a permis desfășurarea activității în mod normal; - Nu a fost sistat accesul la terminalul Bloomberg, ceea ce a permis evaluarea a unui criteriu calitativ al activității derulate de dealerii primari.
4. Subdiviziuni și autorități implicate în proces	
4.1. Prognoze defectuoase ale indicatorilor macroeconomici, care stau la baza estimărilor cadrului bugetar pe termen mediu	-La necesitate, documentele au fost actualizate în concordanță cu ultimele prognoze ale indicatorilor macroeconomici care erau în vigoare în momentul elaborării acestora.
4.2. Prezentarea cu întârziere a informațiilor de către factorii implicați	-Colaboratorii DG DSPAE permanent au monitorizat termenii de prezentare a informației de către factorii implicați și au asigurat încadrarea în limitele acestora prin acțiuni de informare/mobilizare despre importanța prezentării informației conforme și în termen.
4.3. Date eronate prezentate de către factorii implicați	-Datele din raportul ”Informația despre creditele ipotecare acordate în cadrul Programului de stat ”Prima casă” generate din SI DMFAS se verifică cu datele din informațiile respective de la băncile comerciale, și în cazul depistării unei discrepante, pentru precizarea situației, se contactează executorul respectiv din banca comercială; -În procesul recreditării mijloacelor financiare obținute din împrumuturi externe Î.S., acestea din urmă au prezentat setul de documente conform prevederilor HG nr. 1136/2007, care ulterior au fost coordonate.
5. Incidente când este interzis accesul în sediu ministerului	
5.1. Cutremur de pământ, incendiu, atac, explozie, proteste de amploare	- Pe parcursul anului 2023 acest risc nu s-a materializat, totodată colaboratorii DG DSPAE au respectat normele tehnice de utilizare a echipamentelor de lucru.